

Büyük Oktobr Devrimi ve Deneyimimiz

Oktobr Devrimi'nin etkisinden ancak iki yıl sonra Lenin, bu olayın, gerek «tüm ülkeler üzerindeki etkisi» bakımından, gerekse «ülkemizde yer alan olayın uluslararası ölçüde yinelenmesinin tarihsel kaçınılmazlığını» gözönünde bulundurarak, «devrimimizin bazı temel özelliklerinin bu öneme sahip olması» bakımından önde gelen uluslararası önemine işaret etti. Onyıllar boyunca Oktobr Devrimi'nin düşünceleri ve deneyiminin canlılığı, devrimci hareket için, işçi sınıfının kurtuluş savaşının teori ve pratiği alanındaki temel sorunlardan biri olmuştur.

Büyük Oktobr Devrimi'nin 62. yıldönümüne ilişkin olarak aldığımız aşağıdaki kısa yazılarda irdelenen konu esas olarak bu sorundur. Yazılar, farklı ulusal ortamlarda ve çağdaş dünyanın yeni koşullarında çalışan komünist partileri ve devrimci güçlerin deneyimini yansıtıyor.

SOSYALİZME GİDEN YOL

IB Norlund

Danimarka Komünist Partisi MK Yürütme Komitesi ve Sekretarya Üyesi

Altmışiki yıl önce ülkemiz işçi sınıfı, tarihin ilk utkan sosyalist devrimini sevinçle karşıladı. Emekçi yığınlar için bu, kapitalizmin yolaçtığı savaşlardan ve toplumsal felaketlerden kurtuluşu muştulayan bir olaydı. Kimsenin kuşkusu olmasın, o günlerde ülkemizde Rusya proleteriyasının başardığı olay uluslar arasında bir barış devrimi diye adlandırılmıştı.

1918 Ocağında toplanan Danimarka Sosyal Demokrat Partisi'nin olağanüstü kongresi, Rus devrimiyle bir dayanışma kararı benimsedi. Reformist liderler bile devrime karşı çıkmaya cesaret edemediler. Ama belirt-

meye değer ve öğretici olan bir olgu var: Bu liderler kararın yaygınlaştırılmasını önlemek için ellerinden ne gelirse yaptılar. Bu olgu, Ekim Devrimi'ne karşı farklı tavırların, işçi sınıfı hareketi içinde devrimci ve reformcu çizgilerin ayrımını açık seçik ortaya serdiğini vurguluyor.

Başka ülkelerde de benzeri bir durum gelişti. Ekim Devrimi'nin etkisi her yerde proletaryanın sosyalizm savaşı stratejisinde köklü bir yenileşmeyi ve İkinci Enternasyonal'in izleyegeldiği teslimiyet ve uzlaşma politikasından kopmayı zorunlu kıldı. Bu, Danimarka'da kısa bir süre sonra Komünist Partisi'nin kurulmasını getirdi; Parti'nin altmışıncı yıldönümünü, Ekim Devrimi'nin bu yıldönümüyle hemen hemen aynı zamanda kutluyoruz. Yıldönümleri arasındaki bu yakınlık, Danimarka işçi sınıfının öncü kolunun politik çalışması ile dünya devrimci hareketi arasındaki sıkı bağların simgesi sayılabilir. Programımızda şöyle der: «Danimarka Komünist Partisi bağımsız ve egemen bir parti ve dünya komünist hareketinin bir müfrezesidir; böylece Danimarka emekçilerinin savaşımını halkların emperyalizme karşı, barış ve sosyalizm uğrunda dünya çapındaki savaşımıyla bağlar. Parti, işçi sınıfı enternasyonalizmini, dünyanın kapitalizmden sosyalizme sürekli ilerleyişini gerçekleştirmede temel güç olarak görür.» (1)

Danimarkalı komünistlerin politik stratejisinin zorunlu bir karakteristiği olan enternasyonalizmin temelini; hem uluslararası işçi sınıfının dirimsel çıkarlarının birliğini, hem de toplumsal gelişmenin ve sosyalizm yolunu açacak devrimci savaşımın temel yasalarının evrenselliğini kavramak oluşturur. Bu bağlamda, Ekim Devrimi'nin deneyiminin değeri sınırsızdır. Bu, Marks ve Engels'in işlediği, Lenin'in 20. yüzyılda yaratıcılıkla geliştirip zenginleştirdiği bilimsel teorinin pratik cisimleşmesiydi. Bu teori; en başta toplumsal-tarihsel sürecin, özgül zaman ve yer koşullarında somut belirlenmiş, tüm özgüllüklerin arasından ortaya çıkan genel yasallıkları gösterdiği için kesin olarak bilimseldir.

Ekim Devrimi'nin, deneyiminde ve sosyalist devletin ilerki gelişiminde dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçişe yön veren bu temel yasallıkları yarattığını açık seçik görüyoruz. Bu yasallıklar, aynı zamanda, bir sistemin yerini öbürüne bıraktığı dönem, aynı şekilde yeni sistemin koşulları içinde ileri, sosyal-ekonomik gelişme ve sosyalizmin dönüşüme uğratici uluslararası rolü için de doğrudan sözkonusudur.

1917 Ekim Devrimi sosyalizmin kuruluşunun fiili başlangıcını işaretledi. Daha sonraları, 1930'larda, kapitalizmi temellerine dek sarsan bunalım sırasında, sosyalist Sovyetler Birliği işsizliği sona erdiren ilk beş yıllık planını yürürlüğe koydu. Faşizme karşı kurtuluş savaşımı sırasında Direnme güçlerine umut ve yardım veren sosyalist Sovyetler Birliği oldu. O, emperyalist gericiliğin canavarca bir ürünü olan Hitlerciliğin kökünü kazı-

(1) «Kommunisternes program», Copenhagen, Forlaget Tiden, 1976, s. 74.

dı. Dünyayı bir nükleer yokuluşla tehdit eden soğuksavaş döneminde barış içinde birarada yaşama ilkelerini uluslararası ilişkilerin yol gösterici çizgisi olarak kabul ettiren sosyalist Sovyetler Birliği oldu. Bugün, kapitalizmin bunalımı gitgide daha çözümsüz bir hal alırken, sosyalist ülkelerde üretimin istikrarlı, sürekli gelişimi ve yaşam düzeyinin yükselmesi yeni sistemin üstünlüğünü gözler önüne seriyor.

Tüm bu dönem boyunca sosyal demokrat partiler, Danimarka da içinde, pekçok ülkede erkte bulundular, ama hiçbir yerde sosyalizme geçişe varan toplumsal dönüşümleri gerçekleştirmediler.

Dolayısıyla, sosyalizme ulaşma yolları konusunda süregiden tartışmalarda, Ekim Devrimi deneyiminin karşısına reformcu oportünizmin deneyimi çıkartılıyor. Toplumsal pratik, doğrunun hangi taraftan yana olduğunu gösteriyor. Şurası apaçık ortadadır ki, sosyalizm savaşımının nesnel genel yasalarının yerine, ya boş hayallerin ya da «uygun» kısa erimli kavramların geçirildiği oportünist önermelerden hiçbiri zamanın akışına karşı duramamıştır. Bunun tersine, Ekim Devrimi'nin düşünceleri ve deneyiminin canlılığı yakın tarihin tüm seyri boyunca kanıtlanmıştır. Bu nedendir ki, biz Danimarkalı komünistler için bu düşünceler ve deneyim, toplumu sosyalist dönüşüme götürecektir bir stratejinin işlenmesinde tümüyle anlamlı olmakta devam ediyor. Politik eylem için hazır reçeteler ya da tastamam bir devrim şeması aramak gibi bir düşünce içinde olmadığımızı söylemeye gerek yoktur. Şundan eminiz ki, şematik yaklaşım oportünist politikanın başka bir türünden öte birşey değildir.

Bizce Ekim Devrimi; ancak, yaratıcı, devrimci stratejinin, yerel özellikleri dikkate alarak, Marksist-Leninist bilimce ortaya konan toplumsal sistem değişikliği yasallıklarının bilgisine sapsağlam dayandığında, bir başarının umulabileceğinin en açık sergilenişidir.

DEVİRİM KENDİNİ KORUYABİLMELİDİR

Americo Zorrilla

Şili Komünist Partisi MK Politik Komisyonu ve Sekretarya Üyesi

Kapitalizmden sosyalizme geçişin genel yasallıkları, devrimci süreçlerin özgüllüklerinde kendini gösterir. Bunlardan biri de, devrimci erkin kendini korumak ve pekiştirmek üzere temelde özdeş sorunları çözmesinin gerekli oluşudur.

Bu sorunlar, devrimin gelişiminin neden olduğu sınıf savaşımının aşırı şiddetlenmesi sırasında boy verir. Ölümcül bir yara alan nefret dolu

sömürücü sınıf, enerjisini iki katına çıkarır ve erkini, ayrıcalıklarını yeniden elde etme gayretiyle her olanağa başvurur.

Bu arada, devrim-karşıdevrim diyalektiği yığınların bilinçli ve devrimci direncini artırarak, devrimci sürecin dinamiklerine yeni bir itki veren bu kaçınılmaz çatışmanın derinleşmesinde kendini gösterir.

Oktobr Devrimi, kendisini başarıyla koruyabilmeyi ve karşıdevrimi baştırmayı başaran ilk proleter devrimiydi. Bu başarı, Lenin'in ve Bolşevik Partisi'nin teorik, politik ve pratik örgütsel çalışmalarına sıkıca bağlıydı. Bu deneyim üzerindeki irdellemeler bugün hâlâ sürüyor, çünkü dünya devrimci süreci yeni kazanımlar edinerek genişliyor, derinleşiyor. Şimdi gitgide daha çok sayıda halk gerçek bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme için savaşa kalkıyor.

Devrimi ve kazanımları koruma sorunu ne kısa erimli, ne de zamanla sınırlıdır. Kalıcı bir görevdir bu. Sosyalizmi kurmakta ya da bağımsız olarak bu yönde yolalmakta olan ülkeler düşmanın entrikalarına karşı her zaman uyanık bulunmak zorundadırlar.

Deneyim göstermiştir ki, devrim, aralarında organik bir bağ bulunan kaynaktan gelen bir tehlike karşısında kalacaktır: iç gericiliğin çaresizce direnci ve dünya emperyalizminin açık-kapalı, silâhlı-silâhsız müdahalesi. Lenin, iç karşıdevrimin ezlimesinden sonra, uluslararası gericilikten gelen tehlike ve düşmanlığın devam edeceğini vurgulamıştı. Hitler'in Sovyetler Birliği'ne saldırısı, Vietnam'a emperyalist saldırı ve Çin'in geçenlerde bu ülkeyi istila etmesi, Küba ablukası ve Guantanamo'daki ABD üssünün provokasyonları sürdürmesi bunun örneklerindedir.

Emperyalizm karşıdevrimi uluslararasılaştırıyor, bu da uluslararası dayanışmayı devrimi savunmanın bir koşulu yapıyor. Oktobr Devrimi'ni izleyen fırtınalı yıllarda, iç savaş ve yabancı istilası sırasında Lenin, birçok ülkede «Rusya'dan Elinizi Çekin!» belgisi altında yürütülen hareketin savaş halindeki Rusya proleteriyasına sağladığı yardıma yüksek değer biçmişti.

Şimdi halklar, devrimci süreçlerini korurken Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin, uluslararası işçi sınıfı hareketinin, dünyadaki tüm demokratik ve ilerici güçlerin paha biçilmez desteğini yarılarında buluyorlar. Küba, Vietnam, Angola, Etyopya, Afganistan ve diğer ülkelerin deneyleri uluslararası arenadaki elverişli değişikliklerin ve dayanışma güçlerinin bugün sahip buldukları yeni olanakların bir göstergesidir. Bu ülkelerin, emperyalist çıkışlı dış müdahale karşısında utkularını güvenceleyen önemli bir etken de, uluslararası dayanışma olmuştur. Nikaragua'da halkın Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin önderliğinde yürüttüğü haklı kahramanca savaşım öylesine güçlü br uluslararası dayanışmadan destek aldı ki, ABD emperyalistlerinin müdahale niyetleri yarıda kaldı. Bu nitelikteki

niyetler hâlâ sürüyor, bu yüzden halklar uyanıklığı daha da artırmak zorundadırlar.

Lenin, Bolşeviklerin deneyimini genelleştirirken, şöyle bir sonuçtan söze-diyordu: «bizim için son derece önemli olan ve bütün çalışmalarımızda yolgösterici olmamız gereken bir sonuç şu ki, nüfus kitlesini yönetebilen sınıfın tarihsel olarak utkuya ulaşması gerekir.» (2) Lenin, devrimci erkin savunma kapasitesini, işçi sınıfının ardından gelen yığınları birleştirmek-teki politik yeteneğine ve aynı zamanda halkın savaşın amacını kavrama-sına bağlıyordu. Buradan sorunun evrensel olduğu sonucu çıkar. Bunu gereğince çözmek için, devrimci öncünün ekonomi, işçi sınıfının proleter olmayan yığınlarla bağlaşıklığı, toplumsal ve ideolojik sorunlar, uluslar-arası ilişkiler, vb. gibi konulara ilişkin doğru bir genel politikasıyla, yığın-larca kurulup desteklenen bir proleter devletini savunmak için gereken temsilcilik ve araçların oluşturulmasını uyumluca birleştirmek zorunludur.

Devrimci savunma konusunda, askersel sorunun doğru çözümü belir-leyicidir. Ekim Devrimi'nden bu yana tüm utkan devrimler her özel durumda doğru çözümü bulmuşlardır. Geçici olarak yenilen Şili devrimi gibi devrimlerde ise askersel sorun zayıf noktalardan biri olmuştur. Bu hiç de kolay bir iş değildir. Herhangi bir ülkeye mekanik olarak uygulanabilecek sihirli değnek örneği reçeteler yoktur. Bununla birlikte, unutmamak gerekir ki, belirli bir anda devrimci sürecin yazgısı bu sorunun çözümüne bağlı olur. Devrimin izleyeceği yol her zaman önceden kes-tirilemez. Bu demektir ki, proletaryanın öncü kolu işçi sınıfını ve halkı, askersel alan da içinde, her alanda karşıdevrimle savaşmaya hazırlama-lıdır. Devrimi korumak için, her savaşım biçimini kullanabilecek durumda olmak vazgeçilmez bir koşuldur.

Buna göre, eski devletin silâhlı kuvvetleri içindeki demokratik unsurlar arasında yürütülen çalışmanın düzeyi ne olursa olsun, bunların eylemleri proletaryanın ve yığınların savaşkanlığıyla ne denli bağlanmış olursa olsun, her yeni devrimci devlet kendini başarıyla korumak istiyorsa, kendi düzenli bir ordusunu kurma konusunu ele almak zorundadır.

Şili devrimi de içinde olmak üzere, yenilen devrimlerin acı dersleri, geri-ciliğin geçici etkusunun, ulusal çıkar ve değerlerin yağmalanması, ülkenin gözü doymak bilmeyen emperyalizme satılması, demokratik özgürlükleri ve insan haklarını ayaklar altına alan bir faşist diktatörlüğün dayatılması ve halkın katlanılmaz sıkıntılar altında inletilmesi gibi sonuçlar verdiğini gösteriyor.

Devrimi savunmak tümüyle bir yurtseverlik ve demokrasi görevidir. Bü-yük Ekim Devrimi ve çağımızdaki öteki utkan devrimler bunu ortaya seriyor.

(2) V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 30, s. 177.

OKTOBR VE İŞÇİ SINIFININ DEMOKRASİ HAREKETİ

Benjamin Degen

İsviçre İşçi Partisi Politik Büro üyesi

Uzak Rusya'daki utkan devrim ve saldırganlarla savaşta gösterdiği direşkenlik, İsviçre işçi sınıfını ekonomik ve toplumsal çıkarları uğrındaki savaşında daha savaşkan biçimlere yönelmesi için cesaretlendirdi. Lenin'in İsviçre'de yıllarca sürgün olarak yaşayıp çalışmasının da, aynı şekilde işçi sınıfı hareketimizin radikalleşmesinde önemli bir payı vardır. Lenin ülkemizde sosyal demokrat ve sendika yöneticilerinin büyük bir bölümünün düşüncelerine güçlüce etki yaptı: Sosyal Demokrat Parti'nin (SDP) sol kanadı hükümeti devirmeyi amaçlamazken, Lenin işçi sınıfının, sağ yöneticilerinin reformcu direktiflerine aldırmadan savaşmasına yardımcı oldu.

1918'de reformculara karşı Rus devriminin dolaysız etkisiyle bir genel grev çağırısı yapıldı. Sonuç işçiler için son derece başarılı oldu. İş günü 11 saatten 8 saate indirildi, burjuva partilerine kesin bir avantaj sağlayan demokratik olmayan çoğulcu seçim sisteminin yerine orantılı temsil sistemi getirildi. Bununla birlikte, temel istemlerden biri olan kadınların politik eşitliği kazanılamadı ve kadınların seçim hakkı ancak 50 yıl sonra alınabildi.

1921 yılı İsviçre'de işçi sınıfı hareketinin gelişiminde önemli bir kilometre taşıdır; bu tarihte, Üçüncü Enternasyonal'e karşı takınılacak tutum konusunda ortaya çıkan ayrılıklar sonucu, SDP'de meydana gelen bölünme, sol kanadın İsviçre Komünist Partisi'ni kurmasını getirdi.

1929'da başlayan ve 100.000 insanı işsiz bırakan büyük ekonomik bunalım sırasında, giderek artan sayıda işçi, Sovyet beş yıllık planlarının değerini anladı. Batı, bunalımın elinde felç olurken, Sovyetler Birliği ekonomisini plana göre geliştiriyordu. İki sistemin karşılaştırılması, işçileri savaş ve bunalımın Tanrı'nın buyruğu filan değil, kapitalist sistemin ürünleri olduğu gerçeğine inandırıyor.

İkinci Dünya Savaşı patlak verdiği zaman İsviçre Bundestrat'ı nazilerin baskısı sonucunda İKP'ni kapattı. İşçilerin çoğu askere alındı. Polonya'da ve Batı'da Wehrmacht'ın yürüttüğü yıldırım savaşının başarılarını kaygıyla izlediler. Ve 1941 Haziranında Almanya Sovyetler Birliği'ne kalleşçe saldırınca, İsviçreli işçiler tek vücut halinde tepki gösterdiler. Sovyetler Birliği'nin üçdört ay içinde düşeceğini bekleyen İsviçre Genel Komutanlığı'nın yüksek rütbeli subaylarının tersine, işçiler Sovyet devletinin dayanacağından emindiler. İşçilerin bu yöndeki duyguları sağ sosyal demokratları anti-sovyet propagandalarından vazgeçmek zorunda bıraktı. Sosyal demokrat gazeteler ve yayınevleri ilk üç beş yıllık plan uyarınca Sovyetler

Birliği'nde başarılı işleri anlatan gerçekçi yazı ve broşürler yayımlamaya başladılar. «Warum ist Rußland so stark?» (Rusya Neden Bu Denli Güçlü?) adlı Basel «Arbeiterzeitung»un bastığı kitap muazzam bir yaygınlık kazandı.

Daha savaş sürerken (1944) yasaklı İKP üyeleri ve bir grup sol sosyalist biraraya gelerek İşçi Partisi'ni kurdular; savaş sonrası ilk seçimlerde (1949) bu parti büyük bir oy toplamı kazandı.

Soğuk savaşın şiddetlendirilmesi İsviçre işçi sınıfı hareketinde yeni bir bölünmeye yolaçtı. Birçok işçi sağ SDP ve sendika yöneticilerinin anti-sovyet kampanyasıyla aldatıldı. Vietnam halkının yabancı istilacılar üzerindeki utkusuna dek bu yöneticiler Batı'nın üstün geleceği umuduyla yaşadılar. «Vietnam'daki Amerikalılar bizim özgürlüğümüzü de koruyorlar» diyorlardı.

Şu son onyıllar süresince bu anlayışa bağlanmış olan işçilerin düşünceleri derin bir değişim geçirdi. Bunun nedenlerinden biri 1968'deki gençlerin ve öğrencilerin başkaldırması ve bunun meydana getirdiği «yeni sol» harekettir. İç ve dış gelişmeler sosyal demokratları konularını birçok yönden yeni baştan değerlendirmeye zorladı. Barış içinde birarada yaşama düşüncesi üçüncü dünya savaşı karşısında biricik seçenek olarak yer edinmeye başladı. Gittikçe daha çok sayıda işçi, sorunların barışçı yoldan ancak Sovyetler Birliği'nin katılımıyla çözülebileceğini gördüler.

Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'ne gidiş gelişler çoğaldıkça, yüzbinlerce işçi sosyalist ülkelerde yolalan muazzam kuruculuk çalışmalarını gözleriyle görme olanağına sahip oldu. Buralardaki işçilerin gelecek korkusu duymadıklarına, gençlerin hem okuyup hem de çalıştıklarına, yaşamın yıldan yıla sürekli iyileştiğine ikna oldular. Bunlar, Batı derin bir bunalım içinde kıvranırsa oluyordu ve işçileri, sözgelimi İsviçre yaşam düzeyi ve birçok ürünün kalitesi sosyalist ülkelere oranla henüz yüksek olduğu halde, sosyalizmin olanaklarına gittikçe daha çok güvenir kılıyordu.

Şimdi artık örgütlü işçi sınıfı hareketinin büyükçe kesiminin, Oktobr Devrimi'ni özünde doğru bir bakışla değerlendirdiğini güvenle söyleyebiliriz. Herkes Rusya'nın Oktobr Devrimi olmasaydı sanayileşemeyeceğinin, hızlı sanayileşme olmasaydı nazi Almanyası'nın bozguna uğratılmayacağı ve bu utku olmasaydı demokratik işçi sınıfı hareketinin ayakta duramayacağına farkında ve bilincindedir.

Komünistlerin her zaman bildikleri şeyi giderek artan sayılarda gençler, sendikacılar ve sosyal demokratlar da anlıyorlar. Oktobr Devrimi utkuya ulaşmasaydı, eski sömürgelerin devrimci esaslara göre dönüşüme uğratılmayacağını, Oktobr olmasaydı Küba'da halk devriminin kazanamayacağı, Vietnam'ın savaştan utkan çıkamayacağını bugün onlar da kabul

ediyorlar. Bununla birlikte, anti-sovyet propaganda hâlâ sayısız SDP üye ve yandaşını Sovyetler Birliği'nin iç ve dış politikasını doğru değerlendirebilmekten alıkoyuyor. Öte yandan, Helsinki'de varılan noktaya karşı hiçbir mantıksal seçeneğin bulunmadığı inancı geniş bir yaygınlık kazanmıştır. Avrupa'da barış ancak Helsinki anlaşmasının koşullarını tümüyle yerine getirerek güvencelenebilir. Uluslararası güvenlik, genel, tam ve denetlenen bir silâhsızlanmayı sağlamaya çalışmayı gerektiriyor.

Burjuvazimiz İsviçre işçi sınıfının çoğunluğunun Ekim Devrimi'nin temel fikirlerine düşman olduğuna inansa, her yıl anti-sovyet kampanyalara onmilyonlarca frank harcamazdı. Aynı şekilde, maocu, troçkist ve öbür «sol» bozguncu gruplar, hergün Sovyetler Birliği'nin «Ekim ülkülerine ihanet ettiği»ni söyleyip durmazlardı. Bugün sınıf bilinçli işçilerin, Rus devriminin anlamını her zamankinden daha büyük ölçüde doğru değerlendirmekte olduğunu söylememiz için gerekli nedenler ortadadır.

OPORTÜNİZMİN MAHKUM OLUŞU

Polychronis Weiss

Yunanistan Komünist Partisi MK üyesi

Yunanistan işçi sınıfının politik faaliyetinin gelişiminde ve halk kurtuluş savaşımında Büyük Ekim Devrimi'nin önde gelen bir rolü vardır. Ekim'in etkisi altında ülkemizdeki devrimci hareket tümüyle yeni bir nitelik kazanmıştır. Rusya proleteriyasının çağ açan etkisinden önce de Yunanistan emekçileri sendikal ve politik birleşme sürecine girmiş bulunuyorlardı, ama bu süreç ağır ve zor yürüyordu. Büyük Ekim Devrimi bu sürece kesin bir itki verdi ve 1918 Kasımında işçi sınıfımız kendi savaşkan Marksist-Leninist partisini kurdu. Ekim Devrimi'nin fikirleri ve Bolşeviklerin sunduğu örnek, Yunan proleteriyasının ileri görüşlü temsilcilerine, emekçi halkın kapitalist boyunduruktan kurtulması için etkili savaşım yolunu gösterdi. Partimizin altmış yıllık savaşımı boyunca bu düşünceler ve bu örnek, Parti'nin strateji ve taktiklerinde, örgütsel ve ideolojik çalışmasında güvenilir yol gösterici çizgiler oldu.

Büyük Ekim Devrimi bizim için yalnızca tarihsel bir olgu değil, aynı zamanda çok anlamlı bir devrimci deneyim kaynağı ve genel toplumsal gelişme yasalarının derin bilgisi ve yaşama geçirilmesinin örneğidir de. Elbette ki, Yunanistan Komünist Partisi'nin politik hattı ulusal ortamımızın koşulları uyarınca ve şimdiki dönemin gereksinimleri ışığında formüle edilmektedir. Öteki ülkelerdeki devrimci hareketlerin pratiğinden elimize bir tür hazır başarı reçeteleri vermesini asla beklemiyoruz. Bu nedenle, Büyük Ekim Devrimi'nin deneyimini sürekli gözönünde tutarken, hiçbir za-

man bu deneyimi körü körüne kopya etmedik. Tarihsel modellerin mekanik taklidini devrimciler için tehlikeli bir hata olarak niteleyen Lenin'in uyarısını her zaman akılda tuttuk. Ne ki, Partimiz'in doğrultusunu bağımsız olarak, yaratıcı biçimde belirlemeye ve ona etkinlik kazandırmaya uğraşırken, Yunanistan Komünist Partisi MK altmış yıl önce yaptığı gibi, Oktobr Devrimi'nin ve onun mimarı Bolşevikler'in zengin deneyiminde yararlı noktaları bulup çıkarmaya devam ediyor.

Bolşevikler'in ve SBKP'nin, reformcu, oportünist anlayış ve sapmalara karşı yürüttüğü savaşımın deneyimleri ve Lenin'in bu savaşıma yaptığı teorik-pratik katkı, Partimiz için son derece büyük bir öneme sahiptir. Bu, ülkede «(İç) Komünist Partisi» adı altında faaliyet gösteren bir grubun sağ revizyonist yöneticilerinin ideolojik ve politik faaliyetlerinden kaynaklanan bir sorunun Yunanistan işçi sınıfı ve demokratik hareketin karşısına dikildiği şu son dönemde özellikle geçerlidir. Bu grubun önderleri burjuvaziye değil de Yunanistan Komünist Partisi'ni baş düşman bellemişler ve saldırılarını esas olarak Programımız ve stratejinin ilkelerinden oluşan politik hedefe yöneltmişlerdir.

Bu revizyonistler, platformlarını, Partimizin konularından ayıran noktanın, «gerçekten demokratik», «gerçekten Yunan» niteliği olduğunu göstermek için binbir yola başvuruyorlar. Kendi demokratikliklerinin kanıtı diye, burjuva parlamenter prosedürlere bağlılıklarının reklamını yapıyorlar; sözümona ulusal, «gerçekten Yunan» karakterlerini ve proletarya enternasyonalizmini yadsıma ve en gürültülü anti-sovyet ve uluslararası anti-komünist kampanyalara gönüllü katılmakla bağdaştırıyorlar. Bunlar, savlarına göre, Yunanistan işçi sınıfına ve öteki emekçilere, burjuva düzeyine sosyal reformcu teslimiyetle, Leninci komünistlerin «dogmatik» konumları arasında yer alan bir «üçüncü yol» politik hattını dayatmak istiyorlar.

Bir yandan Partimizin ideolojik çalışmaları, öte yandan oportünist yöneticilerin bölücü politikası, bunların sol güçlerin birliğine karşı çıkmaları ve Partimize yönelik karaçalma saldırıları, demokratik ve sol güçlerin bunların etkisinden sıyrılmalarını hızlandıran bir etken oluyor. Ama özellikle aydınlar ve emekçilerin orta katmanları arasında, Marksizm-Leninizm ilkelerine dayanmayan bir sosyalizme ulaşma yolunun olanaklılığına ilişkin düşler besleyen ve revizyonistlerin Parti'yi ve komünist hareketi «yenileştirme» düşüncesini benimseyenlerin varlığını da görmezden gelmek olmaz. Bunların sayısı kabarık değildir: 1977 parlamento seçimlerinde çeşitli grupların oluşturduğu bozguncular bloku Partimizin kazandığı sandalye sayısının ancak onda birini elde etti.

Yine de, biz Marksizm-Leninizm'in arılığını korumak için verilen sağ ve «sol» oportünizme karşı savaşımı, yerine getirilmesi sol güçlerin birliğini

güçlendirmeye ve ulusal yaşam üzerindeki etkilerini artırmaya bağlı olan önemli bir görev sayıyoruz. Amacımız, «iç» partinin tüm üye ve yandaşlarını demokrasi ve sosyalizm savaşının ortak cephesinden «dışlamak» değil, bunların revizyonist yöneticilerinin yaydığı düşlerden kurtulmalarına yardımcı olmaktır.

Revizyonistlerle kavgamızda, yalnızca Marksizm-Leninizm'in bilimsel kanıtlarının gücünü değil, aynı zamanda tarihsel pratiğin hükmünü de yanı-
mızda bulduğumuzu söylemek için her tür neden vardır. Ensonu, Ekim Devrimi'nin canlı tarihinin ilk kez ve her zaman için kanıtladığı öteki gerçekler arasında, sınıf savaşımının devrimci gelişmesine ilişkin nesnel genel yasaları hiçe sayarak sosyalizme ulaşmak için «özel» bir yol bulmak çir-
pınışlarının ancak egemen burjuvaziye yaradığı gerçeği de vardır.

INSANLARI BİRLEŞTİREN DÜŞÜNCELER

Jitendra Sharma

*Hindistan Komünist Partisi Delhi Konseyi üyesi,
Delhi Barış ve Dayanışma Devlet Komitesi Genel Sekreteri*

Ekim Devrimi, yalnızca Avrupa'da devrim alevlerini canlandırmakla kalmadı; aynı zamanda öteki kıtalarda emperyalizmin ezgisi altında yaşayan halkları da ulusal kurtuluş için savaşa kaldırdı. Bu devrimin Hindistan'daki kurtuluş hareketine sağladığı paha biçilméz deneyim, şimdi ülkemiz işçi sınıfına ve öteki ilerici güçlere toplumsal ilerleme savaşımında gerekli yolgösterici çizgileri bulmalarında yardımcı oluyor.

Büyük Ekim Devrimi, tarihte ilk kez proletarya enternasyonalizmini dış politika ilkesi ilân eden bir devlet yarattı. Asya ve Afrika halkları için bu ilke soyut bir ilke değildir; çünkü Sovyetler Birliği'nin bu halkların kurtuluş savaşıyla dayanışması, bunların sömürgecilige karşı utkularında önemli bir etken olmuştur.

Asya ve Afrika halkları emperyalist tekellerin sömürsünden kurtulma göreviyle yüzyüzeler. Burada da yine Sovyetler Birliği'nin dayanışması muazzam bir önem taşıyor; çünkü O, gelişme yolundaki ülkelerle ekonomik ilişkilerini eşitlik ve çıkar gözetmez yardıma dayandırıyor. İşte gerçek enternasyonalizm budur.

Ekim Devrimi'nin getirdiği sosyalist devlet, dış politikasını tüm uluslara barışı sağlamaya özen üzerine oturttu. Bugün halkların savaşı savuşturmaktan daha önemli bir görevi yoktur. Bu görevin yerine getirilmesi günümüzde kudretli bir güç haline gelmiş olan barış hareketinin doğ-

masına yolaçtı. Bu, pasifist bir hareket değil, toplumun devrimci yenilenmesiyle sıkı sıkıya bağlı savaşkan ve enerjik bir harekettir. .

Ülkemizde barış hareketi tüm uluslararası gelişmelere tepki gösterme konusunda duyarlıdır. Bu hareket, halkların, dünya politik ve ekonomik ilişkiler sistemini derinliğine demokratik bir yapıya kavuşturmak için, emperyalist dayatmalara karşı ve her ulusun kendi toplumsal gelişme yolunu kendi başına seçme hakkı için yürüttükleri haklı savaşıma her zaman destek olur.

Hindistan'da politik partilerden çoğunun bu hareketin içinde yer alması bizim şansımıza özel bir olgudur. Hindistan politik kamuoyunun bir kesimince kimi konuların benimsenmediği haller olabilir; ama şimdiye dek bütün büyük partiler belli başlı tüm konularda barış hareketi içinde işbirliği yaptılar ve tüm yığınsal kampanyalara katıldılar. İrkayırımına karşı ve Güney Afrika'nın Kurtuluşu İçin Uluslararası Konferansı örgütleyişimizde gözler önüne serilen demokratik güçlerin geniş birliği buna bir örnektir.

Son derece önemli başka bir örnek de, ülkemizdeki tüm partilerin kahraman Vietnam halkıyla gösterdiği dayanışma ve Çin saldırısının hemen hemen ulus çapında kınanmasıdır. Sorunla ilgili bildirilerdeki vurgulamalar farklı olabilir, ama bu, genel görünümü değiştirmez. Hindistan'daki geniş politik çevreler Kamboçya'da canı Pol Pot-leng Sari kliğinin devrilmesini sevinçle karşıladılar ve Hindistan'ın yeni Kamboçya hükümetini tanımalarını istediler.

Hindistan barış hareketi, silâhlanma yarışının barış için nasıl bir tehlike olduğunun tamamıyla bilincindedir; bu yüzden Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika'nın Viyana'da SALT-2 anlaşmasını imzalamalarını sevinçle karşıladı. Başlı başına bir önem taşıyan bu anlaşma, aynı zamanda yumuşamanın geliştirilmesi ve genel uluslararası iklimin iyileştirilmesi açısından elverişli olanaklar da yaratmaktadır. Biz anlaşmanın imzalanmasını, Rusya işçi sınıfı ve öteki emekçilerinin Ekim ayı kutusuyla temellerini attıkları Sovyet dış politikasının önemli ve değeri büyük bir başarısı olarak görüyoruz.

Savaşa son vermek, halka barış getirmek ve sosyalizme giden yolu açmak; tüm bunlar Ekim Devrimi'nin yaşama geçirdiği Bolşevik Programı'nın bağlantılı öğeleriydi. Tarihsel olarak ilk utkan sosyalist devrim savaş koşullarında yer aldı. Burjuva ideologları on yıllarca, devrimcilerin toplumu sosyalist dönüşüme uğratmaya yönelik stratejisinin savaş dayalı bir strateji olduğunu savlayıp durdular. Aslında, Ekim Devrimi'nin stratejisi derin bir savaş aleyhtarı karaktere sahipti. O, yalnızca barış istemekle yetinmeyen, aynı zamanda onun uğrunda kararlı ve özverili bir savaş vermeye de hazır olan insanları birleştiren bir stratejeydi. Hem salt sözle değil, eylemle de. Bugün bu deneyimin taşıdığı büyük önem ve değer ortadadır.

AFRIKA'NIN İLERİCİ GÜÇLERİNİN SEÇİMİ

Facine Bangoura

Asya-Afrika Halklarıyla Dayanışma Örgütü Genel Sekreter Yardımcısı

Kuşkusuz dünyanın tüm öteki halkları gibi, Afrika halkları da yabancı egemenliğine hiçbir zaman boyun eğmemiştir. Afrikalılar, tarihlerinde yabancı egemenliğini hoşgörmeye zorlandıkları dönemlerde bile buna karşı direndiler. Ama bu direniş, daha çok içten içe yol aldı; çünkü emperyalizmin egemenliğini kimseyle paylaşmadığı çağda güçler son derece eşitsiz bir düzeyde bulunuyordu.

Oktobr Devrimi, sömürgelerdeki halkların kurtuluş uğrunda aktif savaşıma geçmelerine olanak sağlayan yeni koşullar yarattı. Nitekim, Oktobr Devrimi'nin yalnızca halk savaşının patlak vermesine yolaçmakla kalmayıp, aynı zamanda örneğin 1960'larda Afrika ülkelerinin bağımsızlığı kazanma sürecini de etkilediği söylenebilir. Bence Büyük Oktobr Devrimi'nin Asya ve Afrika halkları için ifade ettiği tarihsel önem en başta budur.

Başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin sömürgeci boyunduruğundan kurtulmuş olan genç devletlerle sıkı işbirliği, onların kazanımlarını perçinlemelerine yardımcı oldu. Bugün Afrika halkları sömürgecilik ve ırkçılığının son burçlarına saldırıyorlar. Ulusal kurtuluş hareketine her zaman yardım etmiş olan dostlarımıza, Sovyetler Birliği başta olmak üzere tüm sosyalist ülkelere güvenebileceğimizi biliyoruz.

Benim ülkem Gine için özellikle önemli olan bir başka temel nokta daha var. Oktobr Devrimi'nden önce, dünyanın ilk sosyalist devletinin kurulmasından önce, bağımsızlıkları için savaşan halkların önünde kapitalist yoldan başka bir gelişme yolu yoktu; ki bu yol da emekçileri baskı ve sömürden kurtarmıyordu. Oktobr Devrimi'nin yarattığı Sovyetler Birliği'nin varlığı, kapitalist yola karşı bir seçeneği seçmenin nesnel koşullarını oluşturdu.

İlk olarak Sovyetler Birliği'nin sosyalizmi seçişi ve onun toplumsal ve ekonomik başarıları, Genç Afrika devletleri için, özel olarak da Gine Devrimci Halk Cumhuriyeti için kapitalist aşamayı atlayarak sosyalist kurtuluş geçişin esinlendirici bir örneğini sunuyor. Toplumumuzun sosyal-ekonomik yapılarının sosyalist çizgiler üzerinde yenilenmesi, ancak sömürgeci boyunduruğunu atmış olan halkların her tür ezgiden kurtulması perspektifini yarattı. Gine'nin bu yolu seçmesinin nedeni, onun sömürge ezgisinden kurtulan halkların özlem ve umutlarını tümüyle karşılamasıdır.

Oktobr Devrimi'nin ilân ettiği olduğu ve Sovyetler Birliği'nin ardıcıl olarak yaşama geçirdiği enternasyonalizm ilkeleri, dünya ilerici güçlerinin karşılıklı destek ilkeleri bizim için muazzam bir önem taşımaktadır. Genç

devletlerle sosyalist ülkeler, özellikle de Sovyetler Birliği arasında biçimlenen sıkı ilişkilerden güç alarak, politik bağımsızlığımızı pekiştirmek ve emperyalist güçlerle yeni, eşit ekonomik ve ticari ilişkiler kurmak için daha başarılı savaşlar verebiliriz. İnaniyoruz ki, bu, dünya ilerici hareketlerinin enternasyonalist dayanışmasının temel yönleri arasındadır.

Sosyalist ülkeler, Batı Avrupa'nın demokratik güçleri ve yakın zamanlarda kurtuluş savaşlarıyla bağımsızlığa kavuşan ülkeler arasındaki sıkı işbirliği, bir anti-emperyalist dünya cephesinin kurulması sonucunu doğurmuştur. Bu cephenin önemli bir parçasını meydana getiren hareketlerden biri de, boydan boya anti-emperyalist, anti-sömürgeci ve ırkçılık karşıtı bir çizgiye bağlı olan Asya-Afrika Halklarıyla Dayanışma Örgütüdür.

Uluslararası işbirliğinin gücü karşılıklı destekte yatar. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler, gelişme yolundaki ülkelerin ilerici hareketlerine destek oluyorlar. Biz de buna, sosyalist ülkelerle dayanışmamızı güçlendirerek karşılık veriyoruz.

Bangladeş'in Çetin Yolu

Muhammed Ferhat

Bangladeş Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri

Partimiz, altı yıl önceki İkinci Kongresi'nde Bangladeş'de ulusal demokratik devrim programı ve stratejisini benimsedi ve böylelikle kapitalist olmayan bir gelişme yolundan sosyalizme ulaşma ereğini belirledi. Bugün bizler bu uzun erimli hedefe erişmek ve ülkenin toplumsal gelişmesini ilerici bir yola yönlentmek için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İkinci Kongre'den bu yana pekçok olay meydana geldi. Geçtiğimiz yıllar bizim için pek elverişli olmadı. Tüm bu yıllar süresince Partimiz, halkın yaşam koşullarını değiştirmek ve emekçi yığınlara daha iyi bir gelecek sağlamak için, çoğu kez beklenmedik dönüşlerle karşılaşılan çetin bir savaşım yürüttü.

Silâhlı kurtuluş savaşıyla bağımsız Bangladeş'in yaratılmasından hemen iki yıl sonra, ülkenin politik-ekonomik koşullarında Parti'nin stratejisini ileri götürmek için bazı fırsatlar doğdu. Bu durumu İkinci Kongre şöyle değerlendirmişti: «Bağımsızlığın kazanılmasının sonucunda, Bangladeş, Pakistan rejimi sırasında sokulduğu, emperyalizmle, özellikle de Amerikan emperyalizmiyle eşitsiz ekonomik ve askersel paklardan kurtuldu.

«Uluslararası ilişkiler alanında bağımsız, bağlantısız bir politika benimsendi. Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerle dostluk ve ekonomik, ticari, kültürel ilişkiler kuruldu.

«Bütün yerel bankalar ve sigortacılık, ayrıca jüt, tekstil ve şeker sanayileri, dış ticaretin büyükçe bir bölümü ulusallaştırıldı. Bengalli kapitalistlerin bu alanlardaki varlıkları da ulusallaştırıldı. Hükümet, özel sektörün sanayi alanındaki sermaye yatırımını 3,5 milyon taka'yla sınırladı. (1) Özel sanayilerde yabancı sermayeyle işbirliği yasaklandı. Bu önlemlerin sonucunda kapitalizmin dizginsiz gelişme yolu kapanmış oldu. Ulusal ekonomide, tüm ekonomi içinde başta gelen bir yer tutan bir devlet sektörü gelişti.»

Kongre, aynı zamanda Mucibur Rahman hükümetinin, aile başına toprak iyeliğini 100 bighas'la (33 akr) sınırlamak, 25 bighas'a kadar toprağı olanları vergi dışı tutmak ve kiralari dizginlemenin en uygun bir biçimi olarak, ijaradari sistemini kaldırmak gibi önlemlerinin önemini de vurguladı.

O yıllarda, yönetimdeki Avami Birliği Partisi'nin, Bangladeş Cumhuriyeti'nin kurucusu Şeyh Mucibur Rahman'ın önderliğinde, Komünist Partisi

(1) O tarihlere bir dolar 7,28 taka'ya eşitti – Editör.

ve Ulusal Avami Partisi'yle (UAP) birlikte bir Birleşik Cephe kurması önemli bir politik gelişmeydi.

Ama daha o tarihlerde olumsuz oluşumlar boy göstermeye başlamıştı. Daha sonraları gelişip serpilen bu oluşumlar büyük boyutlara ulaştı. Ekonomik durum kritik noktada kaldı. Savaş, doğal afetler ve düşük reelte ekonomiyi büyük ölçüde sarstı. Tarım ve sanayi üretimi alanlarında savaş öncesindeki düzeye ulaşmak çok zorlaştı. Uluslararası pazarda akaryakıt ve bazı başka maddelerin fiyatlarındaki yükselme ve enflasyon, durumu iyice berbat hale soktu. Doğal olarak, hükümetin de bazı başarısızlık ve hataları oldu. Bürokratlar, zenginler ve tüccarlar arasında kokuşma ve vurgunculuk adamakıllı yoğunlaştı. Kokuşma yönetici partinin bir kesiminde doruğuna vardı.

Tüm bunlar halkın yaşamında bunalımın yüklerini ağırlaştırdı. Halkın, özellikle emekçilerin gerçek gelirleri azalmaya başlarken, yaşam pahalılığı arttı. Ülkenin bağımsızlığı ve ilerlemesine karşı duran güçler bu durumdan yararlanmaya bakıyorlardı. Emperyalizmin ajanları, maocu Çin takipçileri, aşırılıkçılar ve gericiler hep birlikte ülkede yasalardan işlemediği bir ortam yaratmaya çalışıyorlardı. Bunlar kampanyalarını esas olarak Sovyetler Birliği'ne ve komşu Hindistan'a karşı yöneltiyorlardı. Bu güçler ülkede gangsterliği, banka soygunlarını, karakol baskınlarını körükleyerek, hatta açıktan açığa içsavaş tehdidi yayararak, bir terör ortamı yaratmaya çalışıyorlardı. Birleşik Cephe aşırı sağdan da aşırı soldan da saldırıya uğruyordu. Yönetici partinin bir kesimi de Cephe'nin etkinleştirilmesinin önüne sorunlar çıkarmaya başladı. Hatta bunlar Cephe'yi dağıtmak bile istediler. Sonuçta Cephe hiçbir zaman etkin olamadı.

İkinci Kongre'den sonra Parti, çetin ve endişe verici sorunlarla karşılaştı. Bangladeş'in sosyal-ekonomik gelişiminde bir dizi olumsuz oluşumun özel bir ağırlıkla kendini duyurduğu 1974 yılında, durumda yeni bir dönüş meydana geldi. Herşeyden önce, gerici burjuvazinin ve burjuva yanlısı unsurların aktifleşmesinden söz ediyorum.

Bengal kapitalistlerinin bir kesimi yönetici parti durumundaki Avami Birliği'nden yanaydı. Bunlar kendi sınıfsal açılarından da olsa, kurtuluş savaşını desteklediler. Gerçi Bengal kapitalistleri pek güçlü değillerdi, yalnızca bir kaçının varlığı 100–150 milyon taka dolayındaydı (bugünkü değeriyle 250–300 milyon taka) ⁽²⁾. Bunların çoğu jüt, tekstil ve başka sanayilere sahiptiler. Bu kişilerin devlet kesesinden kapitalist olduklarını rahatça söyleyebiliriz: yatırılan sermayenin $\frac{9}{10}$ 70–80'i hükümet kaynaklarından sağlanıyordu. Böylece, Bengal kapitalistleri ulusallaştırmalara karşı sesini çıkaracak denli güçlü değillerdi; hem halk bu önlemi destekliyordu. Devlet, kapitalistleri ulusallaştırılan sanayilere yönetici olarak ata-

(²) Bir dolar = 15,31 taka (1979).

yınca, bunlar yeni özel gelir kaynakları arayarak, oldukça rahat bir yaşam sürdürdüler. Rüşvet belli başlı bir zenginlik kaynağı oldu. Bangladeş'in bağımsızlığın ilk dört yılında dış yardım olarak aldığı 4 milyar doların en az % 30'u devlet parasını çarçur etme yoluyla ayrıcalıklı birkaç kişi tarafından cebe indirildi. Rüşvetçilik, bürokrat sermayenin gelişmesine neden oldu ve bir yeni zenginler sınıfı boyattı. Bu süreç bugün bile sürüyor.

Bağımsızlığı destekleyen ve Avami Birliği içinde bulunan kapitalist kesim kısa sürede oldukça güçlendi. Bunlar ulusallaştırılmış sektör dışındaki kalan alanlarda, özellikle ticaret alanında özel işletmecilik olanaklarından tümüyle yararlandılar. Avami yöneticilerin bir bölümü arasındaki yozlaşma ve kâr hırsı bunları yüreklendiriyordu. Öte yandan Uluslararası Yeniden İnşa ve Kalkınma Bankası gibi ülkenin başlıca dış yardım kaynağı olan kuruluşların politikası da yeni doğan kapitalist sınıfın işine yarıyordu.

Uluslararası sermaye ve Bangladeş kapitalistleri, hükümete baskı yapıyorlardı. Bu baskılar ürün vermeye başladı; 1974'de hükümet özel kapitalist işletmeciliğe ödünler vermeye başladı. Ulusallaştırılan sanayilerin bir kısmında, «uzmanlaşmış sanayi» adı altında özel yatırıma izin verildi; birkaç ulusallaştırılmış fabrika, «uzmanlaşmış» ilân edilerek, özel sahiplerine geri verildi. Özel yatırımların tavanı 30 milyon taka'ya yükseltildi. Yerli ve yabancı sermayelerin işbirliği üzerindeki yasak kaldırıldı. Aynı zamanda Bangladeş fabrikatörleri, bürokratlar ve yönetimdeki bazı politik liderlerden oluşan bir kesim ulusallaştırmanın popülerliğini yoketmekte kendileri için çıkar gördüler ve ulusallaştırma yavaş yavaş popülerliğini yitirdi. Bunun nedeni, ulusal işletmelerin burjuva yönetmenlerinin ve bürokrat burjuvazinin çabaları sayesinde, sürekli hükümet desteğine karşın üretimin artmayışydı.

Nesnel olarak, popülerliğini yitiren yalnızca ulusallaştırma değildi. Hükümetin tarımla ilgili önlemleri de aynı durumdaydı. Burada da hirbiç köklü değişiklik meydana gelmedi ve toprak iyeliği için konan «tavan» arzulananan etkiyi yapmadı. Topraksızlaşma süreci devam etti ve yoksul köylüler açlık karşısında çiftliklerini tefecilere, zengin köylülere sattılar. Doğal afetlerden en büyük zararı köylü yığınları gördü. Resmî makamların beceriksizlik ve hataları, hükümetin yönetim aygıtındaki kâr hırsı ve rüşvetçilik de bunlara eklendi. Sonuçta, 1974 Ağustosunda resmî makamlara göre 27.500 cana malolan feci bir kıtlık başgösterdi. Gerçi sayı birkaç yüzbin dolayındadır. Hükümetin felakete karşı aldığı önlemler durumla başedebilmekten yoksundu.

Bu trajik olaylar ülkedeki politik yaşam üzerinde güçlü bir etki yaptı. 1974 sonbaharında Partimizin Merkez Komitesi, «hükümetin başarısızlığı»-nı bildirdi. Bu başarısızlığın ana nedeni, Avami Birliği içindeki bunalımdı. Şeyh Mucibur Rahman'ın kişisel imajı yerinde durmakla birlikte, halk bu

partiye güvenini yitiriyordu; çünkü halk bu vahim durumdan Rahman'ı değil, Avami Birliği'ni sorumlu tutuyordu. Ama halkın zihninde şu soru yeretmişti: Rahman niye partisini kontrol edemiyor, yakınındakilere karşı niye daha sıkı davranmıyor? Biz onu, gerçekten dürüst, etkili ve ilerici üyeleriyle, sosyal-ekonomik alandaki temel sorunları çözmeye yönündeki adımlar atacak ve bu amaçla, gerekli politik anayasal ve yönetsel reformları yapacak sağlam, kendini adayacak bir hükümet oluşturmaya çağırırdık.

1975 başlarında, epey tartışmadan sonra Anayasa'ya getirilen 4. değişikliğin kabul edilmesiyle Bangladeş'teki politik sistem bazı değişikliklere uğradı. Parlamenter hükümet biçiminin yerine başkan yönetimi geçirildi ve Şeyh Mucibur Rahman geniş yetkilerle Cumhurbaşkanı oldu. Bürokratların yetkileri ve yargı organlarının hakları kısıtlandı, politik kişiler yerel yönetimlerin başkanı yapıldı. Şubat ayının sonlarında Başkan, Avami Birliği, Komünist Partisi ve Ulusal Avami Partisi de içinde olmak üzere tüm politik örgütleri yasakladı. Yerine tek bir ulusal parti oluşturuldu: Bangladeş Krisha Sramik (işçi-köylü) Avami Birliği (BAKSAL). Bu yeni durum ülkemiz ve partimiz için ne ifade ediyordu?

İlk başta halk, Mucibur Rahman'ın bir değişiklik getirmeye çalıştığını ümit etti. Ama içinde buldukları feci durumdan sorumlu saydıkları kişileri BAKSAL'ın merkez organlarında rahat konumlarda görünce, tüm umutları kırıldı. BAKSAL MK'nde bizim Partiden bir kişi, UAP'den ise beş kişi bulunuyordu. Halkın dürüst bildiği bay Tajuddin dışındaki bütün Avami Birliği yöneticileri BAKSAL komitelerine girmişti. Avami Birliği'nde bile tek parti sistemi ve parlamenter biçimden başkanlık yönetimine geçiş konusunda kuşkulular vardı. Kamuoyunun önemli bir kesimi Başkan'ın otoriterliğe mi yöneldiğini merak ediyordu.

Orduda Mucibur Rahman'ın kendilerine parya gibi davrandığı biçiminde bir duygu vardı. Onun yükselttiği paramiliter güçler (Rakkhi Bahini) iyi donatılmıştı ve rahat bir yaşam sürüyorlardı. Buna karşılık orduda, ödenek ve tahsisat, üniforma ve çeşitli toplumsal avantajlarla ilgili sorunlar yeterli bir çözüme kavuşturulmamıştı. Kurtuluş savaşına katılmış olan askerler politik ve ekonomik durumun farkındaydılar. Bunun yanı sıra, Avami Birliği'ndeki bir kesimin bir anda zenginleşiverdiği gözlemlenmişti.

Komünist Partisi, İkinci Kongresi'nden sonra çalışmalarını bir yıl daha olağan bir şekilde sürdürebildi. Bu kısa dönemde Parti güçlenerek, üye sayısını iki katına çıkardı. Yoldaşların ideolojik düzeylerini yükseltmek için Lenin'in adıyla bir Parti okulu açtık. Köylerde Parti hücreleri örgütlemek, işyerleri ve fabrikalarda Parti örgütleri kurmak için çabalara giriştik. Köylüler, öğrenciler, aydınlar ve kadınlar arasında geniş çaplı parti çalışması yürütüldü. Şeyh Mucibur Rahman ve yoldaşlarıyla birlik politikasını savunurken, yönetici partinin faaliyetlerinin olumsuz yönleriyle sa-

vaşı bırakmadık. Her zaman halkla birlikte olduk. 1974'deki ciddi kıtlık sırasında Parti, azımsanmayacak miktarda tahıl toplayarak, Sovyet yapısı helikopterlerle, felaket bölgelerine, hükümet yardımlarıyla aynı zamanda ulaştırdı. Öte yandan aşırı «sol» ve sağ gericiliğin, yani maocu ve emperyalist ajanlarının komplolarıyla yılmadan savaştık.

Komünist Partisi'nin ve öteki partilerin bütün bu faaliyetleri BAKSAL'ın kurulmasıyla sona erdi. Yalnızca maocular ve sağ gericiler hükümete karşı gizli eylemlerini sürdürdüler. Politik sistemdeki karışıklığın neden olduğu bulanıklık ortamından, bağımsız ve ilerleme düşmanları komplocu faaliyetleri için yararlandılar.

15 Ağustos 1975'de bir grup ordu subayı tarafından düzenlenen darbe, ülkede yepyeni bir politik durum yarattı. Mucibur Rahman ve ailesi acımasızca katledildi. Aynı gün tüm ülkede sıkıyönetim ilân edildi, bütün politik faaliyetler ve BAKSAL yasaklandı. Avami Birliği'nin üst yöneticilerinden Kandaker Muştak Ahmed başa geçti. (3)

Muştak Ahmed'in Mucibur Rahman'ın yakını sanılmasına karşılık, komünistler ve öteki demokratik güçler onu her zaman emperyalizm yanlısı bir sağcı ve gerici olarak görmüşlerdi. Kısa yönetimi sırasında öyle olduğunu kanıtladı. 3 Kasım 1975'de başka bir darbeyle Ahmed de alaşağı edildi. Mucibur Rahman'ın katlini örgütleyen ve Muştak Ahmed'i destekleyen ordu subaylar ülkeyi terkettiler.

Mucibur Rahman'ın öldürülmesi ve bunu izleyen bir dizi darbe ülkede yasaların işlemez olduğu bir ortam yarattı. Dev politik kabarışlar demokratik ve ilerici partilerde büyük hasarlara yolaçtı. 1975 Ağustos olaylarının ardından Avami Birliği'ne karşı dolaysız bir taarruz başlatıldı. Muştak yönetiminin son günü olan 3 Kasım 1975 gecesi, Birliğin önde gelen yöneticilerinden Tajuddin, Mansur Ali, Sayed, Nazrul İslam ve Kamaruz-zaman, Dakka merkez hapisanesinde yargılanmadan idam edildiler. Komünist Partisi'ne karşı yoğun bir kampanya yürütüldü. Gericiliğin azdığı koşullarda komünistler çalışmalarını tüm ülke çapında reorganize ediyor ve aktifleştiriyorlardı.

7 Kasım 1975'de Orgeneral Ziaur Rahman bir askersel darbeyle başa geçti. Orgeneral, Bangladeş'in özgürlüğü için savaşanlardan biri olarak tanınıyordu. Mucibur Rahman hükümeti onu Ordu Genel Kurmay Başkan Vekilliği'ne atamıştı. Darbeye aynı zamanda aşırı «sol» Ulusal Sosyalist Parti ve gerici sağ komünalist güçler (4) de katılmışlardı. Her grup durumu kendi kontrolüne almaya boşuna çabalayıp durdu. Ziaur Rahman durumunu yavaş yavaş perçinledi. Daha sonra askersel yönetimin başı (1976), sonra da Cumhurbaşkanı oldu.

(3) Ahmed daha sonra kendi partisi Demokratik Birliği kurdu.

(4) Dinsel hoşgörüsüzlük ilkesine bağlı gerici politik güçler – Editör.

1976 yazında hükümet bir Politik Partiler Yasası çıkardı. Çok partili demokratik sistemi geri getirme niyetini belirten hükümet, uygun bir zamanda sıkıyönetimi kaldıracağını söyledi. Daha önceden yasaklı Müslüman Birliği ve Cemaat'ı İslam gibi komünalist partiler de içinde olmak üzere yirmi partiye yasal çalışma hakkı tanındı. Komünist Partisi de aynı haktan yararlandı. Kısıtlamalara karşın, politik görüşlerimizi ve değişen ortamda programımızı halka açıklamaya çalıştık. Durumun karmaşıklığını gözönünde tutarak, hükümeti doğrudan doğruya karşımıza almaktan kaçındık, ama doğal olarak, halka karşı olan politikalarını açıkça eleştirdik. Maocular ve öteki gericiler sürekli olarak hükümeti bize karşı kıskırtıp durdular ve halkın, ülkenin tüm sorunları ve acılarından sorumlu tuttukları Sovyetler Birliği ve Hindistan'a karşı bir propaganda kampanyası yürüttüler. Hükümetin bazı faaliyetleri ve maoculara gericilerin girişimleri yoldaş ve yandaşlarımız arasında derin bir öfke doğurdu. Yoldaşlarımızı provokasyonlara karşı uyardık ve eylemlerini daha sabırlı ve sakinimli sürdürmelerini istedik. Ancak, tüm bunlara karşın hükümet 14 Ekim 1977'de Partimizi yasadışı ilân etti. Yasaklamaya gerekçe olarak, bizim de kınadığımız 2 Ekim 1977'deki başarısız darbe girişimine katılmak gösterildi. Merkez Komitesi Başkanı Moni Şing ve ben tutuklandık.

Ne ki, hükümetin bu baskıcı adımı Partimizi yalıtılamadı, çünkü halk ve demokratik çevreler bizim toplumsal yaşam içindeki rolümüzün bilincindeydiler. Partimiz üzerindeki yasağın kaldırılması ve hapis hanelerinden salıverilmemiz istemi gittikçe daha gür ve yaygın bir hal alıyordu. Ülkemizdeki çeşitli dost partiler de bu isteme katıldılar. SBKP ve öteki komünist ve işçi partileri savaşımızı desteklediler. Hükümet ülke içinde ve yurtdışındaki kamuoyuna boyun eğmek zorunda kaldı. Moni Şing yoldaş 1978 Nisanında salıverildi ve adıma doldurulan yazılı bir dilekçeden sonra Bangladeş Yüksek Mahkemesi hükümetin yönelttiği suçlamaları reddederek, benim de derhal salıverilmemi istedi. İki ay sonra özgürlüğüme kavuştum. Parti üzerindeki yasağı kaldırtmak için bir hareket yapılandırdık. Ülke çapında binlerce insan bu hareketi destekledi. Kasım 1978'de BKP yasallaştı. (5)

1978 Haziranında ülkede bir başkanlık seçimi düzenlendi. Ziaur Rahman'ın kurduğu ve kendisini destekleyen parti ve gruplardan oluşan Milliyetçi Cephe' onu başkan adayı gösterdi. Bir başka aday da dürüst ve demokratik bir önder imajına sahip olan emekli General Osman'dı. Onu, Avami Birliği, General Osman'ın Janata Partisi, UAP (M) ve öbür örgütlerden oluşan Birleşik Cephe aday göstermişti. O sırada Partimizin yasaklı olmasına karşın bu cepheye resmen katıldık. Seçime katılmak bizim için

(5) Komünistlerin BKP'ni yasallaştırma savaşımıyla ilgili olarak bkz. Matjur Rahman, «Bangladeş için ne istiyoruz», BSS, Haziran 1979 – Editör.

bir başka açıdan da önemliydi; çünkü yoldaşlarımız Cephe platformundan Partimizin yasallaşmasını isteme olanağını elde ettiler. General Osman oyların hatırı sayılır bir kısmını aldı (4,4) milyon; ancak, sıkıyönetim koşullarında Ziaur Rahman'ın etkisi kaçınılmazdı.

Parlamento seçiminin ilk önce Aralık 1978'de yapılması öngörüldüğü zaman, tüm politik partiler özgür ve hakça bir seçim sağlaması ve politik tutukluların salıverilmesi, sıkıyönetimin kaldırılması, Ziaur Rahman'ın ordudan ayrılması ve sivil bir hükümetin kurulması gibi bazı demokratik istemleri yerine getirmesi için hükümete baskı yapmak amacıyla, seçimleri boykot belgisini yükselttiler.

Boycot hareketi birkaç ödün kazandı. Örneğin komünistler «Ekota»yı (Birlik) yayımlama hakkını kazandılar, BAKSAL'ın kuruluşu sırasında hükümetin el koyduğu Dakka'nın merkezindeki Parti yönetim binasını geri aldılar. 15 Ağustos darbesinden sonra, özellikle 7 Kasım 1975 darbesi sırasında tutuklanan bir sürü yoldaşımız özgürlüğe kavuştu.

Başkan, demokratik güçlerin sıraladığımız istemlerini kabul ettiğini bildirmesi üzerine parlamento seçimlerine katılmaya karar verdik. UAP ve öteki partilerden bazıları da seçimlere girmeyi kararlaştırdı. Ama Avami Birliği boykotta ısrar etti. Bu partinin düşüncesi, seçimlere katılmanın Ziaur'un planlarının gerçekleşmesine neden olacağı ve tüm dünyaya bu hükümetin istikrarlı bir hükümet olduğunu kanıtlayacağı yolundaydı. Avami Birliği'nin boykot sorununu kavrayamayışı ve sekter çizgisi, ilerici ve demokratik partilerin bir seçim bağlaşıklığı yaratmalarına olanak vermedi. Sonuçta hepimiz ayrı ayrı savaştık.

Bunca olup bitenden sonra, yasal bir parti olarak ortaya çıkışımızdan ancak bir ay sonra yapılan seçimde, yurtseverler kampı birlikten yoksunken, Şubat 1979 seçimlerinden iyi bir sonuç bekleyemeyeceğimiz açıktır. Partimiz tek bir sandalye kazanamamakla birlikte, üç seçim bölgesinde oldukça iyi oy aldık. 300 sandalyeden 207'sini yönetici parti olan Bangladeş Milliyetçi Partisi elde etti. Avami Birliği 39 sandalyeyle parlamentoda ana muhalefet partisi oldu. Parlamantonun ilk oturumunda sıkıyönetim kaldırıldı ve Ziaur Rahman ordudan ayrıldı. Ama, parlamentoda hükümet yanlısı çoğunluğun oylarıyla geçen, Anayasa'da 5. değişikliğin benimsenmesiyle, sıkıyönetimin tüm kararname ve düzenlemeleri sivil yasalığa aktarıldı. Komünistler ve öteki yurtsever güçler bu değişikliğin demokratik olmadığı görüşündeler.

Ziaur Rahman hükümetine yönelttiğimiz başlıca eleştiri, Ziaur Rahman'ın kendisi bir özgürlük savaşçısı olduğu halde, partisindeki kişilerden çoğunun bağımsızlığımıza karşı oluşudur. Ziaur Rahman kurduğu hükümette büyük iş çevreleri ve büyük burjuvazinin temsilcilerine, emperyalist yanlısı unsurlara ve Arap gericileriyle işbirliği yanlılarına yer verdi. Yerel

karşı, gerici politikalarıyla değil, aynı zamanda sağ gericiler ve maocularla da savaşıyoruz. Ve bu yorulmak bilmez savaşım bir gün bile olsun durmamıştır.

Bağımsızlığın kazanılmasından bu yana ülkemiz çetin bir yol katetmiştir. Komünistler ve tüm demokratlar pekçok zorlu sınavlardan geçmişlerdir. Şimdi Partimiz Üçüncü Kongresi'ne hazırlanıyor. Bu kongrede özeleştirel raporumuzu sunacak ve yarına hazırlanmak için dünün derslerini çözümleneceğiz. Değişen durumların ışığında, kongre Parti'nin stratejisine ilişkin bir belge benimseyecektir. Strateji belgemiz, son altı yılda biriken değerli deneyimden kalkarak, daha gerçekçi ve bilimsel olacaktır. Şuna inanıyorum ki, Bangladeş Komünist Partisi, Kongre'den Bangladeş proletaryasının partisi ve uluslararası komünist hareketin güvenilir bir birimi olarak daha da güçlü çıkacaktır.

Günümüzde Emperyalizm: Teorisi ve Pratiği

ULUSLARARASI TEORİK SEMPOZYUM

Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde Sınıf Savaşımı Üzerine BSS Komisyonu ile Kapitalizmin Çağdaş Sorunlarını İnceleyen Polonya Enstitüsü, Varşova'da şimdiki aşamada emperyalizmin gelişmesinin bazı özelliklerini gözden geçiren bir sempozyum topladı. Sempozyuma şu kişiler katıldı: *Andrzej Lawrowski*, Kapitalizmin Çağdaş Sorunlarını İnceleme Enstitüsü Yönetmeni; Enstitü'den *Tadeusz Kolodziej* ve *Longin Pastusiak*; *John Pittman*, ABD Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi; *Bert Ramelson*, Büyük Britanya Komünist Partisi; *Ahmed Salim*, Sudan Komünist Partisi; *Hugo Fazio*, Şili Komünist Partisi MK üyesi; *Emile Habibi*, İsrail Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi, partinin BSS'deki temsilcisi; *Gherman Diligensky*, SSCB Bilimler Akademisi, Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nden; *Francisco Melo*, BSS'nin Portekiz baskınının Yayın Yürütücüsü; İtalya Gramsci Enstitüsü'nden *Massimo Micarelli* ve Frankfurt Main (FAC) Marksist Araştırmalar Enstitüsü Yardımcısı *Heinz Jung*.

Sempozyuma katılanların dile getirdikleri görüşler, burada kısaltılarak ve tartışılan temel sorunlar gruplandırılarak sunulmaktadır.

Lenin'in Düşüncelerinin Canlılığı

Emperyalizmin günümüz koşullarında geçirdiği değişimleri irdelerken Lenin'in emperyalizmin doğası ve özgüllüklerine ilişkin öğretisinin önemi tartışmada önde gelen bir değeri lendirmeye tutuldu. Tartışmaya katılanlar, Lenin'in klasiği «Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması» adlı yapıtı yayımlanalı altmış yıldan fazla zaman olduğu halde, içerdiği temel yargı ve çıkarsamaların çağdaş dünyadaki gelişmeler tarafından doğrulandığını ve Lenin'in devrimci hareketin strateji ve taktiklerinin temel yanlarına ilişkin öğüdünün günümüzde de anlamını koruduğunu oybirliğiyle vurguladılar.

John Pittman, kapitalizmin burjuva ve reformcu savunucularının, tekeli kapitalizmin Lenin'in çözümlediği «eski», «klasik» emperyalizmle tüm benzerliğini yitirecek denli köklü bir değişim geçirdiğini iddia ettiklerini söyledi. Bunların, rekabet ve çelişkilerin zeminini sözde ortadan kaldıran

derin ekonomik bütünleşme süreçleri ve uluslarüstü tekellerin doğuşunu kanıt olarak ileri sürdüklerini belirten *Pittman*, bilimsel ve teknik devrimin otomatik olarak evrensel gönenci sağlayarak toplumsal devrimi gereksiz kıldığı savlarını anımsattı. Konuşmacı, bunların sonuç olarak şu vargıyı öne sürdüklerini söyledi: Geçmişte doğru olabilecek olan Lenin'in emperyalizm çözümlemesi, bugün «çağın doldurmuştur».

Kendi ülkesinin deneyimine başvuran *Pittman*, ABD kapitalizminin gelişimine yön veren genel yasaların bugün bile Lenin'in tanımlamış olduğu aşğıdaki olgular tarafından karakterize edildiğini gösteren bir yığın sayı verdi, sonuçlar çıkardı: Devlet-tekeli kapitalizmde, üretimin toplumsal niteliği ile emek ürünleri üzerindeki özel iyelik arasındaki temel çelişkinin yükselmesi sonucunda kapitalizmin bunalımının derinleşmesi ve sınıf savaşımının kızışması; toplumun sürekli toplumsal kutuplaşmasıyla birlikte yeni nüfus katmanlarının anti-tekeli konumları benimsemesi ve kapitalist ülkelerin eşitsiz gelişmesinin etkisiyle ulusal kapitalizmin konumlarının değişmesi.

Fransisko Melo, Lenin'in düşüncelerinin canlılığını Portekiz'deki Nisan Devrimi'nin de tümüyle kanıtladığını söyleyerek şöyle sürdürdü: Devrim, devlet-tekeli kapitalizminin Portekiz almaşığını ortadan kaldırdı ve tekelere ezici bir darbe indirdi, böylece halkın önünde bir sosyalist perspektif açtı. NATO'nun askersel-politik sistemine bağlı olan, uluslarüstü tekellerin pençesinde bulunan ve borçlar, krediler aracılığıyla dünya kapitalist pazarına bağlanmış bir ülkede meydana gelen bu olaylar toplumsal ve ekonomik ilerleme güçlerinin yenilmezliğini gösteriyor. Kapitalizmden sosyalizme geçiş, Lenin'in kanıtladığı gibi, çağımızın temel yasası haline gelmiştir.

Melo, devamla şunu belirtti: Tüm özgöl yanlarına karşın, Portekiz devrimi, Lenin'in politik stratejisinin bir başka temel savını da doğrulamıştır; bu sava göre erk sorunu devrimin ana sorunudur. Ensonu, Portekiz'de sınıf savaşımının karmaşıklıkları, özel olarak büyük sosyal-ekonomik dönüşümlerin, elde edilen kazanımların karakterine uygun düşen bir devlet aygıtının kurulmasından önce gerçekleştirilmiş olmasıyla bağlıdır. İlerici güçler bir devrimci erk kuramadılar. Portekiz Komünist Partisi bunun, gerici ve tutucu çevrelere devrimci sürecin daha ileri gelişimine karşı direnişini yükseltmek için güçlü bir dayanak yaratma olanağı veren ciddi bir hesap hatası olduğunu belirtiyor.

Tekeller ve Devlet

Sempozyumdaki tartışma, emperyalizmin ideologlarının hiçbir teorik önerme ve propaganda hilesinin şu gerçeği

değiştiremeyeceğini gösterdi: Burjuva toplumunun tabanını kemiren tüm sorunların kökeni, Lenin'in bulup çıkardığı gibi, tekellerin sürekli güçlerini yoğunlaştırması ve devleti daha büyük ölçülerde özel sermayenin çıkarlarına bağlaması ile belirlenen tekellerin erkinin güçlenmesinde yatar.

Bert Ramelson, konuşmasının merkezini oluşturan savında, üretimin yoğunlaşması ve sermayenin merkezileşmesini emperyalizmin bugüne dek süregelen başlıca özelliklerinden biri olarak tanımladı. Dev işletmelerin giderek daha hızlı doğuşunun şimdi ekonomik bakımdan gelişmiş tüm kapitalist ülkelerin karakteristiği olduğunu söyleyen konuşmacı, Britanya'da bu sürecin özellikle ileri gitmiş olduğunu ekledi. Örneğin 1970'de, en büyük 100 imalat işletmesinin net ürün içindeki payı ABD'deki % 33'e karşı % 41'di. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce en büyük işletmelerden 2.000 kadarı imalat üretiminin % 50'sini verirken, bugün bu miktarı 150 işletme karşılıyor. Sanayideki yoğunlaşmayı çözümleyen *Ramelson*, 1950'lerin sonlarından başlayarak yoğunlaşmadaki artışın en az yarısının birleşmeler sonucu meydana geldiğini söylemiştir.

John Pittman, egemen çevrelerin *Ramelson*'un kaydettiği bu olguyu kamufle etmeye çalıştıklarını söyleyerek şöyle devam etti. Örneğin, ABD'nde farklı tip ve boyutta kabaca 10 milyon işletmenin bulunduğunu anımsatarak, ABD'nin bir «serbest rekabet cenneti» olduğunu ileri sürüyorlar. Ülkenin ekonomik yaşantısında 100 büyük tekel egemen bir yere sahiptir. Fiyatları bunlar belirler, ücret politikasını bunlar saptarlar, kredi ve para dolaşımı alanına, vergi politikasına bunlar egemendir. Son çözümlemede, ABD'deki politik süreçlerin doğrultusunu ve Washington'un dış politika anlayışını belirleyen dev sınai-mali komplekslerdir.

Çelişkili öğelerin birliği – rekabet ile tekelleşme – günümüz emperyalizminin karakteristiğidir. Bu, «emperyalizmin temel özelliğinin esas olarak saf ve yalın tekeller değil, değiş tokuş, pazar, rekabet, bunalımlar yumağı içindeki tekeller» olduğu yolundaki Lenin'in düşüncesini doğruluyor. (1)

Sempozyuma katılanlar sermayenin tekelleşmesinde burjuva devletin oynadığı rolü ayrıntılı biçimde gözden geçirdiler. *T. Kolodziej*, bugün özel olarak devlet sektörünün rolünde bir büyümenin açıkça görüldüğünü söyledi. Konuşmacı sözlerini şöyle sürdürdü: Bu sektör, hem özel firmaların ulusallaştırılması, hem de devletin yeni sanayilerin doğmasında başrolü oynayan doğrudan katılımı ile meydana gelmiştir. Ulusallaştırmaya, en başta özel işletmeleri zarara sokan bir durgunluk ya da teknik ilerlemede bir yavaşlamanın olduğu sanayilerde başvuruluyor. Bu durumda sözkonusu işletmeler, aldıkları tazminat sayesinde ulusallaştırmadan yardım görü-

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yaptılar, c. 24, s. 464.

yorlar. Devletin katılımı ise «süper-modern» sanayilerde (elektronik, havacılık, uzay çalışmaları) kullanılıyor, çünkü tekeller genellikle sonul ürünleri sorun doğuracak nitelikteki muazzam araştırma masraflarını yüklenmekten kaçınırlar.

Kolodziej bunu, İngiliz ve Fransız ekonomilerinin kamu sektöründeki durumunu çözümlenerek aydınlığa kavuşturdu ve ulusallaştırılmış sanayilerin toplumun çıkarlarına yönelik olmadığını ortaya serdi. Konuşmacı özel olarak, ülkeye «dünya pazarında rekabet gücü kazandırmak» amacıyla özel sektörde enflasyonun varlığına gerek olduğu bahanesiyle, bu sanayilerde mal ve hizmetlerin fiyatlarının yapay olarak görece düşük tutulmasını ele aldı. *Kolodziej*, bu düşüncenin kısmen doğru olduğunu, çünkü devlet sektöründe kâr oranının düşmesinin, gelişme için gerekli yeni yatırımlarda kullanılacak birikimlerin azalması sonucunu doğurduğunu sözlerine ekledi.

Konuşmacı, bu yolla yüksek ölçüde sanayileşmiş kapitalist ülkelerde bazı sanayilerin ulusallaştırılmasından, özel sektörü engellemek değil, tekeli sermayeye elverişli koşullar yaratmanın amaçlandığını söyledi. Tekellere düşük masraflı hizmetler sağlayarak (altyapıdaki sanayilerin ulusallaştırılmasıyla) ve yenilikler, buluşlar yoluyla da (ulusallaştırılmış «süper modern» sanayiler sayesinde) aynı amaca hizmet edildiğini belirten *Kolodziej*, pek doğal olarak tekeli burjuvazinin bu tür bir ulusallaştırmaya itiraz etmediğini sözlerine ekledi.

Ramelson, bununla birlikte, ekonomide ulusallaştırmanın olumlu politik önemini küçümsemenin yanlış olacağını söyleyerek karşı çıktı. Örneğin Britanya'da ulusallaştırmanın *Kolodziej*'in değindiği gibi yalnızca tekellerin ekonomik çıkarları doğrultusunda gerçekleştirilmediğini belirten *Ramelson*, Britanya çelik, kömür, enerji ve demiryolları üzerindeki kamu iyeliğinin işçi sınıfı hareketinden gelen baskının doğrudan ürünü olduğunu bildirdi.

Konuşmacı sözlerini şöyle sürdürdü: Bu, ulusallaştırmanın her zaman egemen sınıfın çıkarları yönünde yapılmadığını gösterir. Özel sermayeye yol aldırma amacıyla kullanıldığı zamanlar bile, kamu iyeliğine sokulmuş olan işletme ya da sanayiler haliyle emekçilerin tekellere karşı bir savaş alanı haline gelir. Bu nedenle, kapitalist ekonominin ulusallaştırılan sektörleri derin toplumsal değişiklikler için savaşta etkinlikle kullanılabilir ve kullanılmalıdır.

Gherman Diligensky, ilke olarak ulusallaştırmanın kapitalizmin zayıflamasıyla doğrudan bağlantılı olduğunu söyleyerek, şöyle sürdürdü: Bu, gerek şu ya da bu ülkedeki tekeli sermaye için elverişsiz bir sosyal-politik güçler dengesinin ürünü, gerekse ekonomik zayıflığının, sözcüğümlü özel yatırım rezervleri yetersizliğinin sonucu olabilir. Örneğin Birleşik

Amerika'da ya da Federal Almanya'da devlet sektörü ekonomik bakımdan güçsüz devletlerde olduğu ölçüde gelişmiş değildir.

Buna katıldığını belirten *Melo*, yine de ulusallaştırmanın kendi yönünden tekelci sermayenin erkini yıpratmanın güçlü bir aracı haline getirilebileceği olgusuna dikkat çekti. Bunun, örneğin Portekiz devriminin deneyinde görülebileceğini belirten konuşmacı, faşist diktatörlüğün devrilmesi ve yeni, demokratik bir ortamın doğması sonucunda devlet-tekelci kapitalizmi politik konularını yitirince ekonominin ana sektörlerinin ulusallaştırılmasıyla, tekelci grupların ekonomik erkinin kırıldığını anlattı. *Melo*, devrimin öbür iki temel kazanımıyla – işçi kontrolü ve tarım reformu – birlikte, ulusallaştırmanın yalnızca gericiliğin diktatörlüğü geri getirme çabalarına bir yanıt olmakla kalmadığını, aynı zamanda demokrasinin güçlendirilmesi ve devrimci sürecin ilerlemesine de yardımcı olduğunu sözlerine ekledi.

Batı Alman kapitalizminin özgüllüklerini çözümlen *Heinz Jung*, FAC'nde özel-tekelci gelişme modelinin ağır bastığına dikkat çektikten sonra şöyle devam etti: Bu, devlet-tekelci düzenleme biçimlerine tam geçişi önüyor. FAC'nde devlet, esas olarak, yoğunlaşma ve tekelleşme sürecini finanse etme ve ayrıca sermaye hareketinin tekelci mekanizmasının ekonomide kaçınılmaz olarak doğurduğu vahim dengesizliklerin üstesinden gelme işlevini yerine getirir.

Jung, tekelci sermayenin ekonomik mekanizmasının evrimini hesaba katmamanın kuşkusuz hata olacağını vurguladı. Nitekim, 1966–1969 arasında sosyal demokrat hükümetin yönetime gelmesiyle, düzenleme sistemi içindeki devlet unsurlarının (eğitim ve bilim alanı da içinde) gelişimini hızlandırma yönünde girişimler yapıldı. Ama o zaman bile reformlar tekelci sermayenin çıkarlarını karşılıyordu, çünkü bu alanlardaki gerilik, Batı Alman emperyalizminin rekabet gücünü zayıflatırdı.

Ne var ki, bu noktada, kendi dinamiğine kavuşan bu çizginin, en sonunda enflasyonla birleşerek, kapitalist birikimde bir düşüşü ve ekonomik gelişmeler oranında çarpıklığı körükleyeceğini belirtmeden geçemeyiz. Bir ölü noktaya varan FAC hükümeti, 1973 petrol ve enerji bunalımının zorlamasıyla, stratejik rotasında bir değişikliğe gitti. Hükümet, politik yollardan ve vergi düzenlemeleriyle yığınların satınalma gücünü canlandırmayı öngören Keynes programını terketti. (2) Herhangi bir toplumsal kalkınma programı da çıkarmadı. Özel yatırımları özendirmedi kararlaştırdı.

(2) Keynes, bir «kapitalizmi düzenleme» teorisi formüle etmişti; bu formül burjuva devletin ekonomiye aktif müdahalesini ve vergileri yükselterek, işçi emeğinin yoğunluğunu artırarak en büyük tekellere yüksek kârlar sağlamasını öngörüyordu. Keynes'in düşüncesi para dolaşımı ve tüketimi düzenleyerek ekonomik bunalımların savuşturulacağı biçimindeydi. – *Editör*.

Kolodziej, Jung'un belirttiği eğilimlerin yalnızca FAC için sözkonusu olmadığını söyledi. Konuşmacı, burjuvazinin, ancak özel sermayenin kâr getirmeyen işletmeler, şirketler ve tüm ekonomi sektörlerinden kurtulmasını sağladığı zaman ulusallaştırmayı kabul ettiğini belirterek konuşmasını sürdürdü: Tersi durumda, tekeller ulusallaştırma planlarına karşı durur ve ulusallaştırmanın yapıldığı tüm alanlarda özel iyeliğin geri getirilmesinde ayak direr. Bu, yalnızca özel sermayeye aitken ulusallaştırılan işletme ve şirketleri de içermiyor. Örneğin İtalya'da kamu fonlarından yararlanılarak kurulan en büyük sınaî konsernler EAlI ve IRI gibi devlet işletmelerinin özel ellere devredilmesi için inatçı bir gayret gösteriyorlar.

Kolodziej, devlet sektöründe, hemen kâr etme umudundan çok, kendi gelişimini özel sermayenin çıkarlarıyla çatıştırmaksızın yönlendirmeyi olanaklı kılabacak konumları geri kazanma umudunun daha çok öne çıktığını söyledi.

Jung, özel iyeliğin iadesi yönündeki gelişen eğilimin bir sonucu olarak, örneğin ASDP'nin program belgelerinde yer alan ılımlı yapısal kavramların bile tekelci sermaye ve onunla sıkı sıkıya bağlı tutucu politik güçler tarafından dirençle karşılandığını vurguladı.

Ramelson şöyle bir soru yöneltti: İyi ama serbest pazar mekanizmasını tümüyle geri getirerek, yani devlet sektörünü ortadan kaldırarak kapitalizm istikrara kavuşturulabilir mi? Zaten kapitalizm, devlet müdahalesinin, tam pazar serbestisi ilkesinin, her türlü gerçekleşme olanağını dışlayan bir ekonomik ve politik zorunluluk haline geldiği bir düzeye ulaşmıştır. Bu, günümüz kapitalizminin en keskin çelişkilerinden biridir. Her yıl daha büyük bir vurgu kazanan bu çelişki burjuva politik ekonomisinin bunalımına tanıklık ediyor.

Diligensky, emperyalizmin önünde tarihsel bir perspektif bulunmadığını gösterirken, buna karşılık günümüz kapitalizminin tümüyle tükenmiş olduğunu unutmamamız gerektiğini belirtti. Konuşmacı şöyle sürdürdü: Nitekim, kapitalist ülkelerdeki egemen çevrelerin, emekçilerin zararına kapitalist ekonomiyi istikrara kavuşturma gayretlerini titiz bir dikkatle gözlemek gerekir. Bu çaba, yüksek bir işsizlik düzeyini korumaya, toplumsal harcamaları kısımaya ve gerçek ücretleri düşürmeye yönelik bilinçli politikalarında dile geliyor. Devlet-tekelci kapitalizminin bunalıma karşı izlediği politikanın biçimi ne olursa olsun, bunun emekçilerin sömürsünü yoğunlaştırmaya ve ekonomik sıkıntıların yükünü onların omuzlarına yığmaya varması kaçınılmazdır.

Jung, bilimsel ve teknik ilerlemenin, rasyonalizasyon amacıyla, ücretli işçilerin toplumsal ve ekonomik koşullarını kötüleştirerek tekeller için kârları en yüksek düzeye çıkaracak biçimde kullanılmasının işçi, çalışan ve aydınların sömürülmesinin en yeni biçimlerinden biri olduğunu söyledi.

Konuşmacı, sabit sermayenin daha yüksek bir teknik düzeyde yenilenmesinin emek üretkenliğinde artışa ve üretim kapasitelerinin yükselmesine yolaçtığını, bunun da doğal olarak işgücünün bir bölümünü yedeğe alma eğilimini yoğunlaştırdığını belirtti.

Ekonomik gelişmenin yavaş yolaldığı, dolayısıyla da işsiz emekçilere başka sektörlerde iş bulma olanaklarının çok sınırlı olduğu ülkelerde bu süreç işsizliğin hızla yükselmesini getirir. Nitekim, 1974–1975 bunalımının sonuçlanmasından beri, FAC'ndeki işsiz sayısı bir milyonun altına düşmemiştir.

Ramelson, egemen sınıfların ve kontrollerindeki devletin, emekçilerin sömürü politikasına karşı dirençlerini bastırmak için kullandığı yöntemlerin alabildiğine bol olduğunu söyledi. Bunlardan en karaünlüsünü son dönemlerde büyük ölçüde kullanılan «gelirler politikası» olarak tanımlayan konuşmacı, şöyle sürdürdü: Çıkarlarını gözeten tekelci çevre ve partiler, işçilerle devlet arasında bir «toplumsal sözleşme»nin yalnızca zorunlu değil, aynı zamanda emekçiler için yararlı da olduğunu kanıtlama çabasıyla, demagoji ve düpedüz yalandolana başvuruyorlar. Bunu söylerken, işçilerin, tam istihdam vaadleri karşılığında (ki tekellerin erkinde bunun olanaksızlığı biliniyor) yaşam düzeylerinin düşmesine gönüllü olarak rıza göstermeleri gerektiğini anlatmak istiyorlar.

Egemen sınıflar politik planda otoriter eğilimleri körüklüyorlar. Kapitalizmin bazı ödünler vermeye zorlandığı dönemde işçilerin elde ettiği birçok demokratik hak yasalarla geri alınıyor. Britanya'da sendikaları, güçlerini yasal kullanma hakkından yoksun bırakma çabası buna bağlıdır.

Sermayenin Uluslararasılaşması

Sempozyum, günümüz koşullarında sermayenin uluslararasılaşmasının bazı yönlerini irdedeledi. Çokuluslu ya da uluslarüstü tekellerin kristalleşmesi 1860–1880'lerde başladı, ama İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni nitel ve nicel görünümeler kazandı. Bu oluşum, sermaye ihracıyla birlikte, şimdi ekonomik bakımdan gelişmiş kapitalist ülkelerin emperyalizmin bağrındaki çelişkilerle başetme çabasından ibarettir.

Ramelson, uluslarüstü şirketlerin, devlet kontrolünün dışında buldukları için, en yüksek kâr amacıyla, kendi devletlerinin ekonomik stratejisine zarar verebileceğini, ödeme sorunları dengesini bozabileceğini, ekonominin yapısı üzerinde olumsuz bir etki yapabileceğini ve bütçe öngörülerini, fiyat politikalarını değiştirebileceğini söyledi. Konuşmacı şöyle devam etti: Bunlar, kapitalist hükümetin müdahale kapasitesini daha da

azaltarak kapitalizmin bağrındaki anarşiyi artırırılar, böylelikle de bunaları derinleştirir ve devletin istikrarı geri getirmeyi amaçlayan politika-sının etkinliğini kısıtlarlar. Keynes yöntemlerinin başarısızlığa uğramasının ve burjuva bilim adamı ve hükümet çevrelerinde Milton Friedman'ın paracılık (monetarist) teorisinin rağbet görmesinin nedeni budur. (3)

Gerçi, kapitalist ülkelerdeki egemen sınıfların, uluslarüstü şirketleri kontrol edebildiklerini dillerinden düşürmedikleri doğrudur. Bunlar için bir «davranış yasası» hazırlama girişimleri bile vardır. Gel gör ki, deneyler bu savların temelsiz olduğunu ortaya koyuyor. Bunu, anti-tekel yasaları pratiğe geçirme yönündeki her yeltenişte ortaya çıkan aşılması olanaksız güçlüklerden anlamak olanaklı.

Hugo Fazio, emperyalist sermayenin dünyanın gelişme yolundaki bölgelerine sızmakta yararlandığı mekanizmayı göstermek üzere, Latin Amerika ülkelerinden bir örnek verdi. *Fazio*, Latin Amerika ülkelerinin başta Kuzey Amerika sermayesi olmak üzere, emperyalist sermayeye bağımlılığının eski biçimlerinin yaygınlaşmasına ve yeni biçimlerin doğuşuna dikkat çekti: Konuşmacı ayrıca, uluslarüstü korporasyonların Latin Amerika ve Karayipler'deki faaliyetlerini yoğunlaştırmalarından, finans kapitalin bölgedeki ülkelere geniş ölçüde sızmasından ve aynı zamanda ülkelerin muazzam dış borçlanmaları ve teknolojik bağımlılıklarının giderek artmasından kaynaklanan yeni oluşumları da çözümlendi.

Fazio şöyle sürdürdü: 1978'de Latin Amerika'ya 20,46 milyar dolar sermaye aktı. Bugün yabancı yatırımlarının ana biçimi, başlıca kredi olarak finans kapital akınıdır. Son dönemde bunlar dolaysız yatırımlardan daha hızlı artmıştır. Nitekim 1972 ile 1976 arasında dolaysız yatırımlar % 40,1 artarken, borçlar % 411,6 yükselmiştir. Bu eğilim sonraki dönemde de sürmüştür.

Latin Amerika ülkeleri ödemeler dengesindeki büyük açıklarını kapatmak için dış kredilere muazzam bir gereksinim duyuyorlar. İçinde bulunduğumuz on yılın ilk sekiz yılında dış borçlar toplamı 65 milyar dolara ulaştı. Sonuçta, Latin Amerika ülkelerinin bu on yılın ilk yedi yılındaki dış borçları dört kat artmıştır.

Her tür yabancı sermaye faaliyeti bölgeden ağır bir fon aktarımı işlevi görüyor. 1974–1978 arasında bu aktarma, yalnızca kredi biçiminde 35,1 milyar doları buldu ki bu aynı dönemdeki dolaysız yatırım hacminden çok daha fazlaydı. Bunun yanı sıra, emperyalist sermayenin fonları banka-

(3) Amerikalı ekonomist Milton Friedman burjuva politik ekonomisinde paracılık eğiliminin başta gelen savunucusudur. Friedman, serbest işlemlerin ve kapitalist pazar güçlerinin serbest işleyişinin, devletin geniş çaplı müdahalesi olmadan, normal yeniden üretimi sağlayabileceğine inanıyor. Ona göre devletin işlevi para teminini düzenlemekle sınırlandırılmalıdır. – *Editör*.

larına aktarmak için elinde başka kanallar da vardır; böylelikle bir yandan uluslararası finans oligarşisini ve uluslarüstü tekelleri zenginleştirirken, öte yandan bölgedeki ülkelerin sermaye birikimine de ciddi engeller yaratıyor.

Sonuç olarak, emperyalist sermaye Latin Amerika ülkelerinde yalnızca bir dış etken değil, aynı zamanda bir iç etken olarak da faaliyet gösteriyor. Bu ülkelerde, birçok halde yerel finans oligarşisine dönüşmüş bulunan en güçlü ulusal burjuva gruplarıyla ve ayrıca latifundiyacılarla birleşiyor. Bu sürecin etkisiyle, bölgenin ekonomik bakımdan en gelişmiş ülkelerinin çoğunda bir «bağımlı devlet-tekelci kapitalizmi» çok daha aktif bir oluşum içindedir.

Ahmed Salim, Fazio'nun uluslarüstü ve yerel sermayenin sarmaşmasından kaynaklanan tehlikelere ilişkin düşüncesini, Arap bölgesindeki durumun ışığında geliştirdi. *Salim*, emperyalizmin, örneğin petrodoların, yani bölgedeki petrol üreten ülkelerin yönetici elitinin petrol satışından sağladığı fonların, yeniden paylaşımını aktif bir şekilde değerlendirdiğini söyleyerek şöyle sürdürdü: Ortaya çıkan muazzam para rezervleri dünya para sistemine katılıyor ve dünya para pazarında boy göstererek, ileri gelen emperyalist güçlerin dev tekelleri ve büyük sermayesinin rezervleriyle bütünleşiyor. Arap ülkelerinin komünist partileri petrodolarların, devrimci sürecin ilerlemesine sekte vuran yenisömürgeci sızmanın bir aracı olduğuna inanıyorlar.

Gelişme yolundaki ülkelerin ekonomisini dünya kapitalist pazarına bağlamak yenisömürgeciliğin stratejik hedefidir; petrodolarlar da bunun bir aracından ibarettir. Bununla birlikte esas olan, bu ülkelerin istikrarlı ekonomik gelişme için gereksindikleri sermaye birikimini elde etmelerini önleme ve aynı zamanda ortadan kaldırmak için devlet sektörüne karşı yoğun bir saldırı yürütme çabasıdır. Emperyalist güçler bir yandan sanayileşmeyi yavaşlatmaya çalışırken, öte yandan dışarıya yönelik bir tek tahlil üretimine dayalı tarım ekonomilerinin geliştirilmesini teşvik ediyorlar.

Uluslararası kapitalist işbölümü, gelişme yolundaki ülkelere dünya ekonomisi içinde eşitlik tanımaz. Kapitalist pazara bağlı olan bu ülkeler, kendiliğinden, pazar güçlerinin ve kapitalist sömürü yasalarının kurbanları olarak kalırlar ve eşitsiz ekonomik ve ticari ilişkilerde boyun eğmek zorunda bırakılırlar.

Gerçekler, gelişme yolundaki ülkelerin kapitalist yolu tutarak ve kapitalist odaklardan yardım, hibe ve tahvil biçiminde gelen dış mali desteğe dayanarak ekonomik gelişme sağlayabilecekleri yolundaki burjuva teorilerini çürütüyor. Böylesi koşullarda hazırlanan programlar genellikle sınırlı oluyor ve yabancı tekelci grupların kontrolü altında, onların çıkarları doğrultusunda uygulanıyor. Sonuçta da, gelişme yolundaki ülkelere dışarı

aktarılan kârların hacmi, dışardan gelen sermayenin hacminden kat kat büyük oluyor. Yanısıra, gelişmiş kapitalist ülkeler, gelişme yolundaki ülkelerin tarım ürünlerini ve hammaddeleri yapay olarak indirimli fiyatlardan alırken, kendi mamül mallarını aşırı fiyatlarla satıyorlar.

Emperyalizmin sömürgecilik döneminde dayattığı ve yeni koşullarda devlet-tekelci kapitalizmin ekonomik gücü sayesinde korunup sürdürülen adaletsiz uluslararası işbölümü bugüne dek böylece süregeliyor. İşte bu nedendir ki, yeni özgür ülkelerin bağımsız ekonomik gelişme perspektiflerini, iki antagonist toplumsal gelişme yolundan birini (kapitalist ya da sosyalist) seçmesinden, ayırmak doğru değildir.

Tartışmada dış yayılmanın yalnızca ABD emperyalizmine özgü olmadığı vurgulandı. *Jung*, FAC tekelci çevrelerinin, dış pazarlar elde etmeyi ve hammadde kaynaklarına erişebilmeyi sermaye birikiminin nerdeyse mutlak bir koşulu olarak benimsediklerini söyledi. *Jung*, FAC'nde devlet-tekelci kapitalizminin, gelişiminin en başından beri dışsattım ve dış yatırımları teşvik etmek ve üretimin tekelci uluslararasılaşması yoluyla rekabet gücünü artırmak çabasında odaklaşmasının nedenini buna bağladı.

Ramelson, son dönemde kolektif sömürgeciliğin, AET'nin politikasında görüleceği gibi, kendini gittikçe daha çok duyurduğunu belirtti. Ortak Pazar'ın kurucu üyelerinden Fransa'nın eski sömürgelerini AET'ye bağladığını söyleyen konuşmacı, Britanya'nın Topluluğa girmesinden sonra onun da eski sömürgelerini buraya bağladığını bildirdi. *Ramelson*, petrol bunalımının ardından OPEC ülkelerine karşı Dokuzlar'ın ortak bir tavır takınma yolunda kısmen başarılı girişimlerde bulunduğunu da anlattı. Konuşmacı, Ortak Pazar ülkelerinin, şimdi, Batı Avrupa'lı emperyalist güçlerin yukarıda belirtilen, kendi mamülleri ile eski sömürgelerinin hammadde fiyatları arasındaki büyük uçurumu korumalarına olanak sağlamak amacıyla, bölgesel politikaları birleştirmeye çalıştıklarını söyledi.

Kapitalist Bütünleşme

Uluslarüstü tekellerin oluşması, ekonomik ve politik güçlerin yapılanması, en yüksek ifadesi devletlerarası kapitalist birliklerin kurulması olan devlet-tekelci bütünleşme biçimini körüklüyor. Bunlar içinde, ulusal ekonomilerin ve ekonomik yapıların bölgesel ekonomi kompleksleri tarafından yaratılan en büyük pazarlara uyarlanması gibi son derece çelişkili bir süreç vardır. Bir yanda işbirliği ve bütünleşme dayatmasıyla, öte yanda bu komplekslerin hem içinde hem de aralarındaki çatışmaların kaçınılmaz büyümesinin birliği bu sürecin özgü bir niteliğidir.

Ramelson, Britanya'yı AET'ye sokanların, fonlarını Batı Avrupa'nın hızla büyüyen pazarlarına aktarma olanağını gören uluslarüstü Britanya tekelleri olduğunu bildirdi. Konuşmacı uluslarüstü şirketler bakımından ABD ile Britanya'nın çok gerisinde kalan FAC, Fransa ve İtalya'nın amacının ise, tekellerin Batı Avrupa bölgesindeki faaliyetlerini kolaylaştırmak üzere, mevcut devlet sınırlarını aşan bir hareket çerçevesi elde etmek olduğunu söyledi.

Pittman, başıçeken kapitalist ülkeleri bütünleşme sürecine katılmaya yönelten nedenlere ilişkin çözümlenmeye katıldığını belirtti; ama «bütünleşmiş bölge»de rekabetin azalmak şöyle dursun, yoğunlaşmış olması gerçeğine parmak bastı. Gümrük tarifesi engellerinin kaldırılmasını, yalnızca rekabet savaşı araçlarından birinin dışlanması olarak tanımlayan konuşmacı, şöyle sürdürdü: Ortak bir tarım politikası oluşturmakta karşılaşılan güçlükler, kömür ve çelik politikasındaki çelişkiler, balıkçılık kuşaklarının belirlenmesi ve Kuzey Denizi'ndeki petrol konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıklar hep AET ülkelerinin tekelleri arasındaki şiddetli rekabetin örnekleridir. Ortak Pazar ülkelerini, kapitalizmin geleceği açısından o denli önem taşıyan, bu bölgedeki bunalımı hafifletmek için ortak bir devlet müdahalesi politikası belirlemekten alıkoyan şey, emperyalistler arasındaki bu çelişkilerdir.

Ramelson, Batı Avrupa ulusal finans kapital gruplarının, kâr dürtüsünden kaynaklanan onca çelişki ve rekabete karşın yine de ortak çıkarlarda birleştiklerini söyledi. Bazı aşamalarda bu tür ortak çıkarların ağır bastığını belirten konuşmacı, şöyle sürdürdü: Bu olgu, ABD ve Japon tekeli sermayesi karşısında ayakta kalabilmek ve emperyalist ekonomik nüfuz alanlarını Batı Avrupa tekelleri lehine geliştirmek amacıyla AET'nin ekonomik ve politik ağırlığını artırma gayretinde dile geliyor. Bu çıkarları, bütünleşmeyi, ülkelerinin toplumsal ve politik durumunu istikrara kavuşturmak ve gerek ekonomik gruplaşmalar içinde gerekse dışında kalan ülkelere baskı yapmak için kullanma niyetlerini de açığa vuruyor.

Marksistlerin görevi, her tarihsel gelişme aşamasında, hangi eğilimlerin, bütünleşmenin mi yoksa çözülmenin mi üste çıktığını açık seçik belirlemektir. Kapitalizmin genel bunalımının şimdiki derinleşmesinin köklerini ortaya çıkarma ve demokratik bir çıkış yolu bulma sorununun gide-rek artan bir önem kazandığı günümüzde, bunu kavramak özellikle önemlidir.

Massimo Micarelli, bu konuyla ilişkili olarak, şimdiki bunalıma büyük ölçüde kapitalist sistemde ve uluslararası işbölümündeki yapısal değişmelerin yol açtığını söyledi. *Micarelli*, buna örnek olarak para bunalımını, enflasyonu, hammadde fiyatlarının yükselmesini, üretim araçları yapan sanayilerin öncelikle gelişmesi sonucu sermayenin organik bileşiminin

büyümesini, kâr oranındaki düşüşü, sermayenin uluslararasılaşmasını ve otomasyon ile rasyonalizasyonun emekçilerin sosyal-ekonomik koşulları üzerindeki olumsuz etkisini sıraladı.

Aynı zamanda, soğuk savaşı alevlendirmekte kullanılan politik mekanizmaların da daha derin bir bunalımın pençesine düştüğünü belirten konuşmacı, sözlerini şöyle sürdürdü: Emperyalistler arasındaki çelişkiler, ayrıca gelişme yolundaki ülkelerle yenisömürgeci güçler arasındaki çelişkiler arttı.

Uluslararası ilişkilerin yapısındaki değişimin önemi son derece büyüktür. Bu ilişkilere katılan ülkelerin sayısı çoğalmıştır ve en önemlisi tüm ülkelerin, dünya işlerinde bir rol oynama ve dünya ticaretinde Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın gelişme yolundaki ülkeleri için daha elverişli koşullar yaratacak yeni bir düzenin kurulması için çalışma istekleri günden güne büyümektedir.

Böylesi ilişkilerin kurulması savaşımında Batı Avrupa'ya önemli bir rol düşüyor. Çeşitli güçler – işçi sınıfı ve bağlaşıkları, komünistlerle sosyalistler – her ülkenin gelenek ve özgürlüklerinin ışığında sosyalist dönüşümler yolunu tutar ve demokrasinin tam serpilmesi, tüm özgürlüklerin sağlanması için çabalarsa, Batı Avrupa dünyada yeni ve olumlu bir rol oynayabilir.

Yukarda değindiğimiz sorun ve bunalımdan sakınma zorunluluğu, AET ve temsilciliklerinin rolünü aydınlığa çıkardı. Nitekim, Avrupa Parlamentosu'nu gerçekten demokratik ve çokuluslu bir taban üzerinde para, finans ve enerji sorunlarını, sanayinin yenibaştan yapılandırılması, tarım, ekoloji ve araştırma gibi sorunları çözmesine olanak sağlayacak, politik yetkiyle donatmak zorunlu olmuştur.

Micarelli, bir birleşik Avrupa'da emekçi halka ve onun partilerine dayanarak, kapitalist birliklerin ve uluslarüstü tekellerin hareket özgürlüğünün ellerinden alınabileceği biçimindeki görüşlerini belirtti. *Micarelli*, Avrupa Parlamentosu'nun kurulması ve AET'nin genişletilmesinin, AET'nin politikalarının ve ana doğrultularının ciddi olarak gözden geçirilmesini olanaklı kılacağını söyledi.

Micarelli'nin kimi görüşleri sempozyuma katılan öteki yoldaşlar tarafından eleştirildi. *Ramelson*, özel olarak, Batı Avrupa'lı kapitalist ülkelerin Ortak Pazar'a girmesini teşvik etmenin Batı Avrupa'da bir «ezamanlı sosyalist dönüşüm» için bir tür alet yaratabileceği savını ele aldı. Konuşmacı, AET'yi demokratikleştirme yönündeki hiçbir çabanın, onun en güçlü özel uluslarüstü şirketlerin ve devlet tekellerinin bir aleti olma niteliğini değiştiremeyeceğini kesinlikle vurguladı. *Radelson*, herhangi bir AET ülkesi, toplumu sosyalist esaslar üzerinde yenileme sorununun anlamlı hale geldiği bir gelişme aşamasına varır varmaz, gerici güçlerin

AET'yi bu ülkedeki hareketi felç etmek amacıyla kullanabileceklerini belirtti.

Melo da Micarelli'nin bazı değerlendirmelerine katılmadığını bildirdi. Portekiz komünistlerinin ülkelerinin AET'ye girmesine kesinlikle karşı çıktıklarını anımsatan *Melo*, bunun nedenini şöyle açıkladı: Çünkü Portekiz'in sosyal-ekonomik yapılarını ve çalışma hukukunu AET üyelerinkine uyarlamak devlet-tekelci kapitalizminin geri gelmesi ve Anayasa'nın değiştirilmesine varacaktı ve bütününde devrimci kazanımlara ve demokratik rejime karşı bir tehdit oluşturacaktı.

Gericiliğin Portekiz'i Ortak Pazar'a sokma gayretleri ve yaygın bir «Avrupa'yı seçme» propagandasına, sosyalist ülkelerle ilişkilerin gelişmesinin önüne her türlü engelin dikilmesi ve anti-komünizm, anti-sovyetizm çarpınışları ekleniyor. Sorarım: kapitalist bütünleşmenin böylesine zararlı sonuçlarını unutmaya hakkımız var mı?

Ramelson, günümüz koşullarında uluslarüstü tekellerin eşitsiz gelişmeye katkı yapan bir etken oluşturduğunu söyledi. Britanya'nın bu konuda öğretici bir örnek sunduğunu belirten konuşmacı şöyle sürdürdü: Tekelci birliklerin yoğunlaşan sermaye ihracı, iç yatırım potansiyellerini daraltarak, üretim ve gayri safi yerli ürün artışı yavaşlatıyor. Bu sermaye ihracı aynı zamanda Britanya uluslarüstü şirketlerinin dünya pazarlarında ekonomik potansiyellerini büyütmelelerini de sağlıyor.

Bunun dolaysız bir sonucu da, dünya kapitalizminin ekonomik yapılarının işleyişinde anarşinin çoğalması ve gerek ulus gerekse dünya çapında bunalımın derinleşmesidir. Bölgesel devlet bütünleşmesi eğiliminde kendini gösteren merkezci güçler, ulusal ve uluslarüstü korporasyonlar arasında yükselen rekabetle yani merkezkaç güçlerle çatışmaya düşüyor.

Pittman, gerçekten de merkezkaç ile merkezci eğilimler arasındaki çatışmanın kapitalizm tarihinde yeni bir oluşum olmadığını söyledikten sonra konuşmasını sürdürdü. Sömürücü sistem dolaysız bir tehditle yüzyüze kalmadıkça, devrimci süreç sistemin varlığını gündemdeki sorun düzeyine çıkarmadığı sürece, kapitalistler birbirlerine karşı bir ölüm-kalım savaşı verirler. Ama kapitalizm tehdit edilir edilmez, bunlar işçi sınıfı ve bağlaşıklarına karşı bir ortak cephe halinde hareket ederler. Örneğin 1973 yılında emperyalist güçlerin iş ve eylem birliği fikrini yaymak için özel bir organ niteliğindeki Üçlü Komisyon'un kurulmasına yolaçan olgu, merkezkaç eğilime karşı koyarak, merkezci eğilimi güçlendirme isteğiydi. Bu Komisyon'u kurma kararı (bu, gelişmiş kapitalist ülkelerin mali, sınai ve hükümet çevrelerinin ileri gelen temsilcilerinden oluşuyordu: ABD, Kanada, Batı Avrupa ülkeleri ve Japonya) ABD emperyalizminin ekonomi, politika ve ideolojisinde meydana gelen bunalımın belirginleştiği dönemle çakışıyordu ve bu bunalıma karşıkoyma çabasından ibaretti.

Longin Pastusiak, emperyalist güçlerin politik ve ekonomik girişimlerini eşgüdümlü kılma yönündeki bu çabaların, ABD'nin Batı dünyasının önderi olma konumunun büyük ölçüde zayıfladığı bir ortamda yeraldığını göz-önünde bulundurmak gereğini vurguladı. Nitekim 1950'de ABD, kapitalist ülkelerin sanayi ürünlerinin % 52,6'sını, brüt yerli ürünlerininse % 47,1'-ini verirken; bu sayılar, 1977 yılında sırasıyla % 41,2 ile % 38,9'a düştü. Kapitalist Avrupa ve Japonya'nın ABD ile arasındaki uçurum giderek daralmaya başladı. Buna ABD'deki bir dizi ek iç bunalımlar da eşlik ediyor: ekonomik, enerji ve hammadde bunalımları. Çinhindi'ndeki saldırı savaşı, kapitalist ülkeler de içinde olmak üzere, tüm dünyada ABD'nin tinsel ve politik saygınlığını sarstı. Watergate skandalının ardından, erkin CIA ve FBI tarafından kötüye kullanıldığına ilişkin birçok olgu aynı zamanda başı çeken ABD korporasyonlarının başvurduğu uluslararası rüşvetçilik de gün yüzüne çıktı.

Ideolojik Çatışma

Kapitalist dünyadaki ekonomik toplumsal, politik ve ahlaksal huzursuzluklar ve emperyalizmin yenisömürgecilik politikasının derinleşen bunalımı karşısında egemen çevreler ideolojilerini değişen koşullara uydurmak için daha ısrarlı bir şekilde, daha ince yöntemler arıyorlar. Sempozyumda, komünistlerin anti-tekelci ve anti-emperyalist savaşım taktiklerini geliştirmeleri açısından, emperyalist ideoloji ve politikanın günümüz koşullarındaki gelişmesinin çeşitli yanlarını gözden geçirmenin son derece büyük bir önem taşıdığı belirtildi.

Andrzej Lawrowski, bugün burjuva ideolojisinin, emekçileri kapitalist toplumla zoraki tinsel «bütünleştirme» görevini geniş bir platformda ele aldığını söyledi. Konuşmacı şöyle sürdürdü: Geçtiğimiz birkaç onyılıda günümüz kapitalizminin, sömürüye dayanan bir sistem değil ama demokratik mekanizmaların yön verdiği bir toplumsal sistem, sınıf çatışmalarının sönüp gitmesini ilerleten bir sistem ve toplumu yalnızca istikrara kavuşturmakla kalmayan, aynı zamanda daha ileri gelişimini de güvence altına alan tek sistem olduğunu kanıtlama gayretiyle, bir dizi burjuva teorisi geliştirilmişti.

Ama acı gerçeğe yüzyüze gelen burjuva teorisyenler, zaman zaman kendi görüşlerini kendileri gözden geçirme zorunluğunu duydular. Nitekim, bunların kapitalist dünyanın yalnızca dönemsel dalgalanmaların yeni bir aşamasından değil, tüm yapısını sarsan derin bir bunalımdan geçmekte olduğu temel gerçeğini giderek daha sık itiraf edişlerine tank

oluyoruz. Burjuva bilim çevreleri, kapitalist para sisteminin yazgısı konusunda büyük bir telaşa kapılmışlardır. Asya, Afrika ve Latin Amerika'da toplumsal ve ekonomik ilerleme güçlerinin başarıları teslim ediliyor. Bu fon önünde, emperyalist ideolojinin hiçbir olumlu ülküsü bulunmadığı ve burjuva sosyal-ekonomik teorilerinin bunalım halinde olduğu daha bir açıklığa kavuşuyor.

Jung, emperyalist propagandanın bütününe özgü ortak savların yanı sıra, her emperyalist erkin egemen çevrelerinin kendi özgül çizgilerini de belirlediklerini görmek gerektiğini söyledi. Konuşmacı, şu aşamada Batı Alman emperyalizminin ideolojisindeki ana hattın FAC'nde Batı Avrupalı ve gelişme halindeki öbür ülkelere öğütlenen bir model olarak bir «toplumsal pazar ekonomisi»nin ortaya çıktığı fikrini yaymak olduğunu belirtti.

Jung, örneğin son Bundestag seçimlerinde ASDP yöneticilerinin «Alman modeli» belgisi altında kampanya yürüttüklerini, yönetime gelmelerinden bu yana «pazar ekonomisi» ilkeleriyle işçi sınıfına toplumsal güvenceler sağlamayı başarıyla başardıklarını savladıklarını anlattı. Konuşmacı, bunların amacının özel olarak Batı Alman emekçilerini kapitalizmin «yeni bir modeli»nin inşasına katıldıkları düşüyle uyutmak ve ulusal gururlarını okşayarak, onları kendi reformcu anlayış ve politikalarına ideolojik bakımdan bağlamak olduğunu söyledi.

Günümüz emperyalizmini tekkelci sermayenin bütünlüklü bir ekonomik, politik ve tinsel egemenlik sistemi olarak tanımlayan *Diligensky*, bilimsel-teknik devrimin ve devlet-tekkelci düzenlemelerinin yeni biçim ve yöntemlerinin sınıfsal ilişkiler ve sınıf savaşımının gelişimi üzerindeki etkisini inceleme gereğine dikkat çekti. Konuşmacı şöyle sürdürdü: Nitekim, ekonomik ve teknik alanlardaki değişmeler, tekkelci oligarşinin sınıf egemenliği yöntemlerindeki değişikliklerde ağır basıyor. Görece yakın geçmişte ana biçim, burjuva baskı aygıtının gelişmiş sisteminden gelen zorun arkaadığı ekonomik zordu; oysa şimdi, emekçilerin düşünceleri üzerinde kontrol kurmanın önemi giderek artıyor.

Kapitalizmin toplumsal stratejisinin ana çizgilerinden biri de «tüketim toplumu» ideolojisini halkın bilincine aşılacaktır. Kârını en yüksek düzeye çıkarmak için pazarları genişletmeye çalışan kapitalizm, işçi sınıfı ve emekçilerin maddesel-tinsel gereksinimlerinin doğal gelişimini çarpıttıyor; bu gereksinimleri tek yanlı olarak yalnızca yoğun maddesel-tinsel üretim ürünlerine yönlüyor. Bu sırada burjuva propagandası bu süreci, yalnızca satışları artıracak bir taban yaratacak biçimde değil, hepisinden önce emekçilerin dikkatlerini toplumsal ve ekonomik durumlarıyla ilgili dirimsel sorunlardan saptıracak biçimde kanalize etmeye uğraşır. Sonuçta, kapitalist toplumda temel sınıf antagonizmasının karakteri çarpıtılır.

Melo, devrimci savaşım pratiğinin, nesnel olgularla çelişen burjuva, sağ

üzerindeki işgalini sürdürmek ve «Büyük İsrail»i kurma yönündeki siyonist planları gerçekleştirmek amacıyla Washington tarafından örgütlenen bir komplo olarak tanımlayan *Habibi*, şöyle sürdürdü: Bu, ABD emperyalizminin, halkların baskısı sonucunda ağır bir yara alan CENTO ile SEATO'nun yerine Ortadoğu'da saldırgan bir askersel blok çatıstırmayı öngören stratejisinin bir parçasıdır. ABD stratejistlerinin düşüncesi, İsrail ile Mısır'ın Ortadoğu, İran körfezi bölgesi ve Afrika'da ABD'nin çıkarlarını koruyacak ve Sovyetler Birliği'yle öteki sosyalist ülkeleri hedef alan ABD askersel üslerinin güvenliğini sağlayacak jandarmalar olmasıdır.

Birleşik Amerika'nın kendisine gelince, ABD'nin ileri gelen politik önderlerinden Andrew Young, ülkesinde yüzlerce, belki de binlerce politik tutuklu bulunduğunu itiraf etti. CIA ile FBI'nin gerek ABD'nde gerekse yurttışında yürüttüğü anayasa karşıtı faaliyetler açığa çıkırtıktan sonra, Washington'un «insan hakları»ndan sözetmeye hakkı kalır mı?

Ramelson, burjuva kitle iletişim araçlarının anti-sovyet ve anti-komünist isteriği tirmandırmasının yalnızca ABD'nde değil, Britanya da içinde öteki kapitalist ülkelerde de gözlenen bir olgu olduğunu belirterek konuşmasını sürdürdü: Bu, kapitalist dünya yöneticilerinin ekonomik, toplumsal, politik ve ideolojik bunalımdaki keskinleşmenin sonuçlarından duydukları korkudan kaynaklanan eşgüdümlü bir kampanyanın bir parçasıdır. Kampanyanın amacı, emekçilerin dikkatlerini sosyalist topluluğun gelişimindeki olumlu yanlardan uzaklaştırmak ve onları sınıf savaşımından soğutmaktır. Kapitalist ülkelerdeki emekçilerin çıkarları emperyalizmin iğrenç saldırılarına karşı kararlı bir savaş vermeyi gerektiriyor.

Dünya Sosyalizminin Etkisi

Sempozyuma katılanlar, günümüzde emperyalizmin özgül yanlarını çözümledikten sonra, onun bugün bir dünya sosyalist sistemin oluştuğu ve yükseliş halinde bulunduğu bir dünyada yaşamak ve hareket etmek zorunda olduğunu belirttiler. Dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olan çağımızın karakteristik özellikleri, antagonist toplumsal sistemler arasında rekabet ve cepheleşmenin kızışması, sınıf savaşımının şiddetlenmesi ve dünya devrimci sürecinin üç ana akımının birliğinin pekişmesidir.

Ramelson'un görüşüne göre, sosyalist topluluğun dünya gelişmeleri üzerindeki başlıca etkisi, kapitalizmin genel bunalımını şiddetlendirip derinleştirmesidir. 1917'den önce de ekonomik bunalımların olduğunu

söyleyen Ramelson, şöyle sürdürdü: Ne ki, şimdi bunların devir modeli değişmiştir. Düşüş evresi daha uzar ve derinleşirken, yükselme evresi kısalmakta ve bunalımdan tam bir çıkış sağlayamamaktadır.

Habibi, sosyalist dünya pazarının doğuşu, güçlenmesi ve genişlemesinin, sömürge boyunduruğunu attıktan sonra ekonomik bağımsızlığı elde etmeye uğraşan ülkelerin gelişimi üzerinde elle tutulur bir etkisi olduğunu belirtti. Bunun yalnızca gelişme yolundaki ülkelerin ilerici toplumsal katmanları üzerinde değil, aynı zamanda sosyalist kalkınma yolunu desteklemeye eğilim göstermeyen unsurlar üzerinde de bir etkiye sahip olduğunu ekleyen konuşmacı, sosyalist pazarı oluşturan ülkelerle eşit haklı ilişkilerin, bu insanları emperyalist devletlerle ekonomik ilişkilerinde gerçek bağımsızlık yoluyla köklü bir değişiklik gerçekleştirmeye yönelttiğini belirtti.

Diligensky, günümüzün belirleyici özelliğini meydana getiren iki dünya sistemi – sosyalizm ile kapitalizm – arasındaki çatışmanın ilk kez Lenin tarafından klasik yapıtlarında çözümlenmiş olan emperyalizmin genel özelliklerine değişiklikler getirmemesinin düşünülemediğini gözönünde tutmak gerektiğini söyledi. Konuşmacı, şöyle sürdürdü: Emperyalizmin, pazara girmek için hammadde ve nüfuz kaynakları için emperyalistler arasında süren savaş özelliğini alın; bu özelliği tarihsel gelişme tümüyle doğrulamıştır. İlk dönemlerde bu savaşım doğal olarak emperyalistler arasında silindiğini rahatlıkla kabullenebiliriz. Bu değişikliği belirleyen ana etken, dünya sosyalist sisteminin varlığı ve gelişmesinin emperyalizmi çeşitli bakımdan sınırlaması ve ayrı ayrı merkezlerle ayrı ayrı ulusal emperyalizmler arasında varolan çelişkilerin somut biçimlerini yumuşatmasıdır; hem de bu çelişkiler son derece keskin olduğu halde.

Melo, Portekiz Nisan Devrimi'nin temel özelliklerinden birini, devrimin Portekiz halkı, işçi sınıfı ve öncüsü Komünist Partisi'nin kararlı savaşımının ürünü olmakla birlikte, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki dünya güçler dengesinin ilerici gelişme koşulları altında yer alması olarak tanımladı. Dünya güçler dengesindeki değişme olmasaydı Salazar diktatörlüğünü ortadan kaldırmanın olanaksız olacağını belirten *Melo*, şöyle sürdürdü: Bu değişimin ana etkeni sosyalist topluluk, onun ekonomik, politik ve savunma potansiyeli, sosyalizmin dünyadaki süreçler üzerinde etkisinin gittikçe büyümesidir. Bu durum, kapitalizmin genel bunalımını derinleştiriyor, ulusal kurtuluş hareketinin yeni utkulur kazanmasına yardımcı oluyor ve kapitalist ülkelerde işçi sınıfının ve tüm öteki emekçilerin savaşımını yükseltiyor.

Günümüz koşullarında emperyalizm, barış savaşımının belirleyici gücü olan Sovyetler Birliği ve tüm sosyalist topluluğun varlığını kabullenmek

zorundadır. Reel sosyalizmin politik, ekonomik ve askersel gücüne dayanan yumuşama tüm uluslararası gelişme için özel bir öneme sahiptir. Sosyalist ülkelerin ardıcıl barış içinde birarada yaşama politikası emperyalist erklerin en gerici çevrelerinin elini kolunu bağlıyor, yeni bir dünya savaşı başlatmalarını engelliyor ve gelişme yolundaki ülkelere karşı zor kullanma girişimlerini çaresiz hale düşürüyor.

TÜSTAV

Latin Amerika Halklarının Baş Düşmanı

Jose Gomes

Brezilya Komünist Partisi MK üyesi

Julio Laborde

Arjantin Komünist Partisi MK üyesi

Carlos Nunez Anavitarte

Peru Komünist Partisi MK aday üyesi

Son dönemlerde dünya ekonomi ve politikasında uluslarüstü korporasyonların oynadığı rol giderek belirgin bir biçimde büyüyor. Bu olgu en başta, günümüz kapitalizminde üretici güçlerin muazzam gelişmesi ve uluslararasılaşmasından kaynaklanıyor. Bunların faaliyetlerindeki yoğunlaşma da yine emperyalizmin dünyadaki önemli politik değişmelere özel bir tepkisi ve güçler dengesinde yeralan sosyalizmden yana köklü değişme sürecini durdurmak, bilemedin yavaşlatmak gayretidir.

Bu, özel olarak, uluslarüstü şirketlerin kendi «yeni» uluslararası ekonomik düzenlerini dayatma çabalarında yansıyor; bu «yeni» düzenden he-deflenen, kapitalizmin Üçüncü Dünya'daki konumlarını ilerletmek ve gelişme yolundaki ülkelerin dünya kapitalist işbölümü içindeki bağımlı statülerini sağlama bağlamaktır.

Bu politika, 1970'lerde emperyalist odaklar ile Üçüncü Dünya ülkeleri, özellikle de en önemli yabancı sermaye yatırım alanı olan Latin Amerika ülkeleri arasındaki çelişkilerin kızışmasının başlıca nedenlerinden biriydi.

Uluslarüstü korporasyonların Latin Amerika'daki faaliyetlerini incelerken, Lenin'in bir ülkenin politik bağımsızlığının kendi başına emperyalizm için bir engel oluşturmadığı yolundaki düşüncesi, büyük bir önem taşıyor. Şöyle diyor Lenin: «Diyebiliriz ki, finans kapital bütün ekonomik ve bütün uluslararası ilişkilerde öylesine büyük, öylesine belirleyici bir güçtür ki, tam anlamıyla politik bağımsızlığa sahip devletleri bile kendine bağımlı kılmaya yeteneklidir ve gerçekten kılmaktadır da.» (1) Küba dışında, Latin Amerika ülkelerinin önündeki temel sorun budur.

Latin Amerika'daki devrimci güçlerin teorik ve pratik savaşının aşığıdaki temel sorununa ilişkin olarak Prag'da yapılan uluslararası görüş değiştokuşuna dayanılarak hazırlanan konuları yayımlamaya devam ediyoruz. «Bölgedeki üretici güçlerin ve üretim ilişkilerinin gelişme düzeyinin değerlendirilmesi» (Bkz. BSS, 1979/7, 8.)

(1) V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 22, s. 259.

halklarımızın sefaletinin ana nedenlerini daha yarımyüzyıl önce ortaya koymuş olmaları, Latin Amerika Komünist Partileri'nin büyük bir başarısıdır. 1929 yılında Buenos Aires'te toplanan Latin Amerika Komünist Partileri'nin Birinci Konferansı, bölgedeki durgunluğun ana nedeninin emperyalizme bağımlılık ve toprak sahipleri oligarşisinin egemenliği tarafından karakterize olunan geri sosyal-ekonomik yapı olduğuna işaret etmişti.

Emperyalizm ve gericiliğe karşı onyıllardır süren savaş ve Küba devriminin utkusu ve pekişmesi Latin Amerika Komünist Partileri'nin anti-emperyalist anlayışlarını zenginleştirdi. 1975 Havana toplantısı bunu şöyle formüle etti: «Halk yığınları için demokrasi, canalıcı yapısal reformlar ve sosyalizme geçiş savaşımı, servetimizi kontrollerinde tutmakla kalmayan, aynı zamanda oligarşilere ve oligarşik hükümetlere destek ve yardım sağlayan tekellere ve emperyalizme karşı savaşla çözülmezcesine bağlıdır.

«Baş ve ortak düşmanımız ABD emperyalizmi olduğu için, sonul ereklere bizim gibi sosyalizm olanlar için, Latin Amerika'da devrim stratejisi ve taktikleri anti-emperyalist nitelikte olmalıdır.»⁽¹³⁾

(13) «Information Bulletin», Sayı 12, 1975, s. 37–38.

dayanıyor. Ama halkla bağlantılarımızın biçimleri henüz mükemmel olmaktan uzaktır, sürekli olarak bunları yetkinleştirmeye uğraşıyoruz.

Grubumuz, parlamentoda gündem hazırlıkları sırasında 179 konuşma yaptı; önerilerin tartışılması ve kabulü sırasında ise yüzlerce değişiklik önergesi getirdi. Denetleme işlevini yerine getirmek üzere parlamento grubu, hükümetten 200'den fazla gensoru istedi ve 13 hükümet kararnamesinin kabulüne onayak oldu. Parlamento grubu, yaşamın tüm ana noktalarını kapsayan 47 yasa önerisi sundu; bunlardan dokuzu yasalastı.

Cumhuriyet Meclisi'nin ilk döneminde Sosyalist Parti ve sağ partiler, oturumlarının, hükümet programı, bütçe, gensoru görüşmeleri gibi önemli tartışmalar sırasında televizyon ve radyodan yayımlanmasında pek istekliydiler. Ama bu hevesleri giderek söndü. Şimdi oturumlar hemen her zaman daha kısa bölümler halinde ve izlemek için en elverişsiz saatlerde yayımlanıyor. Bunun yalın bir açıklaması vardır. Komünist sayımlar, Partimizin politik faaliyetlerinin karakteristik özelliklerini parlamentoya taşımışlardır. PKP, kapitalist, latifundiyacı ve emperyalistlerin konumlarını geri verme politikasının halk, Anayasa ve ulus karşıtı niteliğini açığa vurmakla yetinmiyor. PKP, bu politikanın karşısına, Anayasa'ya titiz bir saygı ve halkın ve ülkenin çıkarlarını koruma ruhuyla dokunmuş açık seçik bir seçenek çıkarıyor. Son birkaç hükümetin yürüttükleri politikanın apaçık fiyaskosu karşısında, Portekiz halkı Komünistlerin sunduğu seçeneğin adilliğini giderek daha büyük ölçüde kavlıyor.

insanı yanılmazlar. Biz, Güneydoğu Asya ülkelerinin halkları ve hükümetlerinin Pekin'in kendilerine ilişkin yayılcı planlarını görerek, kesinlikle karşı duracaklarına inanıyoruz.

Vietnam halkı dünya halklarının, Çinli saldırganlara karşı savaşlarıyla ortak bir dayanışma cephesi içinde fiilen birleşmelerine yüksek bir değer biçiyor. Savaşımızın başarıya ulaştırılması için, kardeş sosyalist ülkelerin, tüm komünist ve işçi partilerinin, devrimci ve barış yanlısı dünya güçleriyle birlikte, bu cepheyi güçlendirip genişletmeleri son derece önemlidir.

TÜSTAV

demokratik kazanımların yaşama geçirilmesi ve demokrasiyi daha da ileri götürme, ayrıcalıklı bir azınlık yerine tüm emekçilerin çalışma ve eğitim görme, spor ve kültürel değerler edinme hakkına sahip olmasını sağlama savaşımı için daha elverişli koşullar yaratacaktır. Demokratik özgürlükler için kampanya açan BKP, en geniş demokrasiyi hedef almıştır. Parti çalışma, grev, eğitim görme ve görüşlerini serbestçe dile getirme, bir taban örgütleri sistemi (işletmelerde, yerleşim bölgelerinde, dinsel topluluklarda, sendikalarda vb.) aracılığıyla istemlerini sunma hakkı için ve yurttaşların hem kendi dımsel sorunlarının hem de önemli devlet sorunlarının çözümüne katılmalarını olanaklı kılmak için çalışıyor. Komünistler, yığınlar için, ulusal politikalarda en aktif bir rolle, geniş bir demokratik, anti-emperyalist ve anti-tekelci cephenin kurulmasını sağlayacak bir demokrasi istiyorlar. Biz yalnızca politik demokrasi için değil, aynı zamanda bunun sosyal-ekonomik alanı da kapsamayı ve sürekli daha fazla grup ve katmanın toplumsal yaşama katılımı için de çalışıyoruz. Bu, ülkenin gelişmesi için son derece gerekli olan derin dönüşümlerin yolunu açacak ve sosyalist perspektifi gündeme getirecektir.

Komünistler, şimdiki ortamda, affın genişletilmesi, ilerici kazanımların pekiştirilmesi, mevcut ideolojik ve politik eğilimlerin özgürce örgütsel olarak ortaya çıkması ve seçimlerin düzenlenerek bir kurucu meclis toplanmasının zorunlu bir koşulu olarak, BKP'nin yasallaşması için tüm öteki demokratik güçlerle birlikte çalışmaya hazır ve kesin kararlı olduklarını yinelerler.

Afrika Cumhuriyeti'nde ve komünist partilerin gizli çalışmak zorunda oldukları ülkelerde komünist basın daha büyük zorluklarla karşılaşmıştır. *Pahad*, bununla ilişkili olarak, Sudiman yoldaştan ülkesinde komünist basının durumunu sordu.

S. *Sudiman*, Endonezya'nın 1965'den beri gerici bir askersel rejimle yönetildiğini belirterek, şöyle sürdürdü: O tarihten bu yana komünist basın yasaktır. Şimdiye dek düzenli bir gazete çıkarma işini yoluna koyamadık. Gerçi 1967'de Parti'nin bir Marksist-Leninist grubu, broşürler ve aynı zamanda Java Adası'ndaki EKP örgütlerince dağıtılan aylık gizli «Tekad Rakyat» (Halkın Azmi) dergisini yayımlamaya başladı. Bunun yanı sıra, komünistlere ve sempatkanlara Lenin'in yapıtlarını içeren cep broşürleri sağlıyoruz; ama ne yazık ki az miktarda oluyor.

Yayınlarmızın okurlara ulaştığını polisin haber aldığını görüyoruz; polis genellikle baskın sırasında işçilerin, öğrencilerin cebinde yayınlarmızı buluyor. Yayınlarmız yurtdışında basılıyor. Gizli basınının başlıca görevi rejimin politikasının içyüzünü sergilemek, emperyalizme ve oportünizmin her türüne, özellikle de maooculuğa karşı savaş vermek ve reel sosyalizm hakkındaki gerçekleri yığınlar arasında yaymaktır.

★

Görüş değiş tokuşunu toparlayan Komünist Basın, Yayınlar ve Bibliografya Komisyonu Başkanı *W. Klimczak*, tartışmaya katılan tüm yoldaşlara teşekkür etti. Başkan, gündemdeki konunun bütün yönlerini ayrıntılarıyla ele almanın doğal olarak olanaksız olduğunu, ama yuvarlakmasa toplantısı ile Komisyon'daki tartışmanın komünist basının güncel faaliyetleri hakkındaki değerli fikirler ortaya çıkardığını belirtti. Yoldaşların yalnızca komünist yayınlara özgü genel sorunları değil, komünist partilerin dünyanın çeşitli bölgelerinde ve değişik koşullarda yürüttükleri çalışmanın özgül yanlarını da tartıştıklarını vurgulayan *Klimczak*, Dergimizin demokratik ve devrimci dönüşümler ve sosyalizm savaşımında komünist basın ve öbür yığınsal iletişim araçlarının sorunlarına devamlı ilgi göstermeyi sürdürmesinin yerinde olacağı biçiminde ortaya çıkan yargıyı belirtti.

ların bu somut amaç çevresinde demokratik eylem birliği uğrunda TKP vargüçle savaşıyor.

Amerikancı, holdingçi, sıkıyönetimci Demirel hükümetine karşı savaşta omuz omuza!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

27 Kasım 1979

TÜSTAV

İngiltere Komünist Partisi'nin 36. Ulusal Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri, Türkiye emekçileri adına İngiltere Komünist Partisi'nin 36. Ulusal Kongresi'ne kardeş selâmlarımızı iletir, büyük başarılar diler.

İngiltere Komünist Partisi emperyalizme, İngiliz ve Ortak Pazar tekel-lerine karşı İngiltere işçi sınıfının, emekçilerinin demokratik ve sosyal hakları için yürüttükleri savaşların ön sıralarında yer alıyor. Avrupa'da ve dünyada barışın güçlendirilmesi, silâhlanma yarışına son verilmesi için, demokrasi ve sosyalizm için savaşıyor. Emperyalizme, gerici, faşist, ırkçı rejimlere karşı özgürlük veren halklarla enternasyonalist dayanışma gösteriyor. Bu arada Türkiye işçi sınıfıyla, illegal koşullarda savaşan TKP ile gösterdiği dayanışmaya bir kez daha teşekkür ederiz. Bu süreç partilerimiz arasındaki bağları daha da güçlendiriyor.

Değerli yoldaşlar, Ulusal Kongrenize bir kez daha başarılar dileriz.

*Komünist selâmlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
MK Genel Sekreteri
I. Bilen*

9 Kasım 1979

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, bütün Türkiye komünistleri adına kardeş İsrail Komünist Partisi'nin 60. yıldönümünü candan kutlar, devrimci savaş selâmlarını iletir.

Partiniz, Filistin Komünist Partisi adı altında Büyük Oktobr'un devrimci etkileriyle kuruldu. Uzun yıllar illegal koşullarda Filistin'deki Arap ve Yahudi halklarının ulusal kurtuluşu için emperyalizme, sömürge egemenliğine karşı savaştı. İsrail Komünist Partisi adını aldıktan sonra İsrail hükümetlerinin emperyalizmle işbirliği ve Arap halklarına düşmanlık ve saldırgan politikasına karşı çetin bir savaş verdi. İsrail'in 1967'de el koyduğu Arap topraklarından geri çekilmesi, Filistin Arap halkının kendi yazgısını kendisinin belirleme ve kendi bağımsız devletini kurma hakkı uğrunda, bölgede barış ve güvenlik için çetin bir savaşa girişti. İsrail Komünist Partisi, İsrail işçi sınıfının, emekçilerin emperyalizme, gerici, siyonist çevrelere, tekellere karşı savaşının ön sıralarında yürüyor.

Amerikan emperyalizmi, bölgemizde baskısını arttırıyor, yeni oyunlar tezgahlıyor. İsrail ve Mısır arasında çatıştırdığı anlaşma çevresinde yeni bir saldırganlık bloku oluşturmayı, Türkiye'yi de böylesi bir bloka çekmeyi planlıyor. Partilerimiz, Amerikan emperyalizminin, bölgemizde barış ve güvenliğe, ulusal kurtuluş hareketine karşı yönelik bu saldırgan girişimlerinin karşısına dikiliyor.

İsrail Komünist Partisi ile Türkiye Komünist Partisi, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla birbirine bağlıdırlar.

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

Yaşasın İsrail Komünist Partisi!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

17 Kasım 1979

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini ve TKP'nin diğer yayınlarını, listesini yayınladığımız kitapçılardan satın alabilirler.

1. «Yeni Çağ» 1,— DM
2. «Atılım» 0,50 DM
3. L. İ. Brejnev, «Lenin'in 100. yıldönümü, SBKP'nin XXIV. Kongresi, SSCB'nin 50. yılı» 5,— DM
4. Nazım Hikmet, Bütün Eserleri (8 cilt) ciddi 7,50 DM
5. Bilimsel komünizm 7,— DM
6. Lenin (biografisi) 5,— DM
7. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Programı 3,— DM
8. Büyük Oktobr 50 yaşında 3,— DM
9. S. Üstüngel, «Savaş Yolu» 10,— DM
10. S. Üstüngel, «Günümüzde TKP» 5,— DM
11. S. Üstüngel, «Güneşli Dünya» 5,— DM
12. S. Üstüngel, «Türkiye Olayları – 1973» 1,— DM
13. A. Saydan, «Sınıf savaşında yeni aşama» 5,— DM
14. A. Saydan, «Alman Demokratik Cumhuriyeti» 3,— DM
15. A. Saydan, «Yedi Sosyalist Ülkede Dün-Bugün-Yarın» , , 3,— DM
16. A. Saydan, «Sovyetler Birliğinde 12 Gün» 2,— DM

Ayrıca dergimize abone olmak ve TKP'nin diğer yayınlarını edinmek isteyenler aşağıdaki adrese başvurabilirler:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku
Praha 6
Thakurova 3
Czechoslovakia